

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Péče o děti s postižením ve volném čase v obcích
mikroregionu Moštěnka

Bakalářský projekt

Studijní program
Sociální práce s dětmi a mládeží

Autor: Lenka Abšnajdrová
Vedoucí práce: PhDr. Ing. Ludmila Siarda Trochtová

Olomouc 2025

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci, 13.4.2025

Lenka Abšnajdrová

Poděkování

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala své vedoucí práce, paní PhDr. Ing. Ludmile Siardě Trochtové, za její cenné rady, trpělivost a zpětnou vazbu, kterou mi vždy ochotně poskytla. Poděkování patří i mé rodině, která mě po celou dobu mého studia podporovala.

Obsah

ÚVOD	6
1 DOBROVOLNÝ SVAZEK OBCÍ MIKROREGIONU MOŠTĚNKA A JEJÍ REGION	8
1.1 Mikroregion.....	8
1.1.1 Pojem mikroregion.....	8
1.1.2 Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Moštěnka.....	8
1.1.3 Prostorové vymezení.....	10
2 SPECIFICKÉ PŘÍSTUPY A VOLNÝ ČAS DĚTÍ S PAS, DMO A TĚLESNÝM POSTIŽENÍM	11
2.1 Specifické přístupy pro práci s dětmi s PAS	11
2.1.1 Strukturované učení	11
2.1.2 Výměnný obrázkový komunikační systém	12
2.1.3 Volný čas dětí s PAS.....	12
2.1.4 Závěr	13
2.2 Specifické přístupy pro práci s dětmi s tělesným postižením a DMO ve volném čase	14
2.2.1 Volný čas dětí s tělesným postižením a jejich specifické potřeby.....	14
2.2.2 Volný čas dětí s DMO a jejich specifické přístupy	15
2.2.3 Závěr	15
3 PROPOJENÍ TÉMATU S TEORIEMI A METODAMI SP	17
3.1 Propojení tématu s teoriemi sociální práce	17
3.2 Propojení tématu s metodami sociální práce.....	20
4 PROPOJENÍ TÉMATU BP SE SOCIÁLNÍ POLITIKOU A PLATNOU LEGISLATIVOU	23
4.1 Principy sociální politiky, funkce a nástroje	23
4.2 Legislativní ukotvení, právní dokumenty	25
5 ETICKÉ HLEDISKO	28
6 MENTORING A DOBROVOLNICTVÍ.....	32
6.1 Mentoring.....	32
6.1.1 Charakteristika mentoringu	32
6.2 Dobrovolnictví.....	33
6.2.1 Charakteristika dobrovolnictví	33

7	ANALÝZA POTŘEBNOSTI	36
7.1	Analýza dokumentů	36
7.2	SWOT analýza mikroregionu Moštěnka.....	37
7.3	Srovnání nabízené péče v obcích ČR a v zahraničí.....	40
7.3.1	Kvalita a dostupnost sociální péče v obcích ČR.....	41
7.3.2	Kvalita a dostupnost sociální péče obcí v zahraničí	41
7.4	Projekty realizované v ČR a v zahraničí.....	42
7.5	Cílová skupina	43
7.5.1	Přímí účastníci projektu	43
7.5.2	Nepřímí účastníci projektu	44
7.5.3	Velikost cílové skupiny	44
7.6	Stakeholdeři projektu.....	44
7.7	Cíl projektu.....	45
7.7.1	Současný stav	46
7.7.2	Očekávaný stav	46
7.8	Klíčové aktivity, indikátory, výsledky a výstupy	46
8	MANAGEMENT RIZIK.....	53
9	VÝSTUPY A VÝSLEDKY.....	54
10	PŘIDANÁ HODNOTA PROJEKTU.....	55
11	HARMONOGRAM PROJEKTU	57
12	ROZPOČET PROJEKTU	59
12.1	Možnosti čerpání finančních prostředků.....	60
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM ZKRATEK.....	62
	SEZNAM LITERATURY	63
	SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	69
	SEZNAM PŘÍLOH.....	70

Úvod

Hlavním tématem projektu je péče o děti s postižením formou turistických volnočasových aktivit. Procházky v přírodě mají spoustu pozitiv. Chvilé strávené v klidném prostředí přírody mají blahodárný vliv na psychické zdraví každého člověka. Pravidelné procházky v přírodě zlepši pozornost, nastartují kreativitu, zlepši kondici a výrazným způsobem sníží hladinu stresu.

Pro děti může být čas strávený v přírodě výbornou školou, přináší jim nejen zábavu, ale i intelektuální, sociální a fyzický rozvoj.

Cílem projektu je zajistit dětem s postižením péči ve volném čase formou přístupných turistických aktivit, které budou zaměřeny na jejich specifické potřeby, a to za pomoci dobrovolnické činnosti pod odborným vedením koordinačního týmu DSO mikroregion Moštěnka.

Záměrem projektu je rozšířit sociální služby malých obcí mikroregionu směrem k cílové skupině projektu. Cílovou skupinou projektu jsou děti s postižením, které v tomto mikroregionu žijí. Mezi nejčastější formy postižení dětí tohoto mikroregionu patří dětský autismus, dětská mozková obrna a tělesné postižení ať vrozené, či získané. Lze říct, že aktivity projektu jsou navrženy pro děti s postižením „tady a teď“. Projekt je přizpůsoben jak dětem, tak prostředí, s důrazem na individuální přístup. Ke klíčovým teoriím projektu lze zařadit teorii empowermentu. Proces osamostatnění bude základem sociálního začlenění dětí do skupiny, komunity obce.

Podnětem pro návrh tohoto projektu byly cenné rozhovory s rodiči dětí, které v tomto mikroregionu žijí. Z rozhovorů vyplynulo, že dětem i rodičům žijícím v malých obcích chybí jakákoliv forma pomoci s péčí o jejich děti, a to především v jejich volném čase. Na základě těchto rozhovorů jsem se začala zajímat o oblast sociální péče v mikroregionu. Dokumenty, které jsou dostupné na stránkách organizace, uvádí, že sociální péče v této oblasti směřuje spíše ke starší populaci lidí.

V úvodu **teoretické části** se seznámíme s mikroregionem a jeho možnostmi, které může nabídnout pro potřeby projektu ve volném čase. Představí nám organizaci a její sociální působení v mikroregionu Moštěnka. Důležitou součástí je znalost specifických potřeb dětí při práci s nimi ve volném čase, teoretická část nás touto problematikou provede

a specifika přiblíží v následující kapitole. Charakteristiky forem postižení jsou uvedeny v přílohách této práce a budou sloužit jako podklad pro potřeby školení dobrovolníků.

Další kapitoly propojí téma s teoriemi a metodami, se sociální politikou a platnou legislativou. Na tuto kapitolu navazuje kapitola Etické hledisko projektu. Základním stavebním kamenem projektu jsou formy pomoci jako je mentoring a dobrovolnická činnost. Tyto dva pojmy jsou podrobněji definovány v závěru teoretické části.

Centrem **projektové části** je objasnění potřebnosti projektu a představení samotné realizace projektu. Úvodní kapitola Analýza potřebnosti se zaměří na rozbor dostupných dokumentů. Součástí této kapitoly bude také SWOT analýza mikroregionu Moštěnka a porovnání nabízené péče v obcích ČR a v zahraničí. Navazující kapitola definuje cílovou skupinu, stakeholdery projektu a cíl projektu s upřesněním současného a očekávaného stavu. Praktická část pokračuje specifikací klíčových aktivit, což je nedílná součást samotné realizace projektu. V bližším popisu klíčových aktivit jsou uvedeny indikátory, rizika a možná řešení těchto rizik. Následující kapitola Management rizik má za úkol zprehlednit možná rizika formou přehledné tabulky. Obsahem projektové části jsou i kapitoly Výstupy a výsledky, Přidaná hodnota, Harmonogram a Rozpočet. Harmonogram projektu má za úkol upřesnit časové úseky klíčových aktivit. Z rozpočtu lze vyčíst finanční nenáročnost projektu.

Téma projektu je důležité jak z hlediska rozvoje sociálních služeb poskytovaných v malých obcích směrem k dětem s postižením, tak i pro širší společenský kontext, který se zaměřuje na zlepšení kvality života osob se zdravotním postižením obecně.

1 Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Moštěnka a její region

1.1 Mikroregion

Kapitola nám přiblíží význam a pojem mikroregionu jako takového. Představíme si Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Moštěnka a jeho působení v sociální oblasti.

1.1.1 Pojem mikroregion

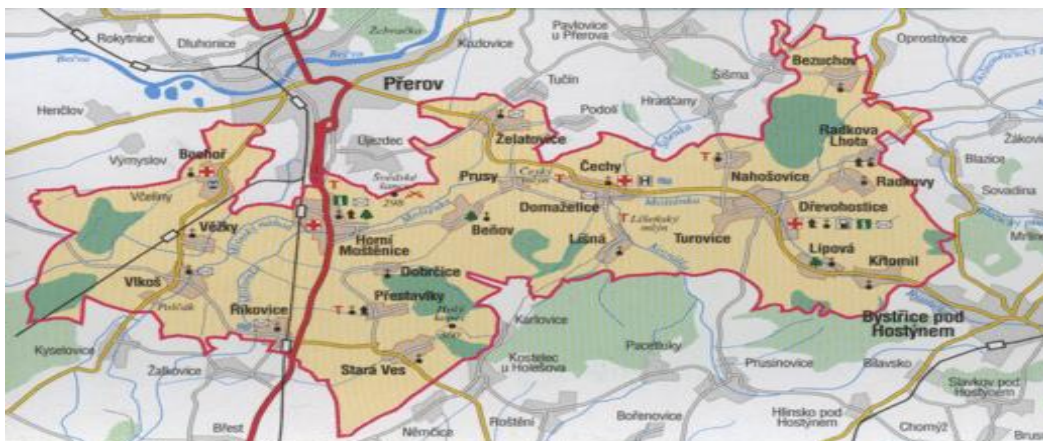
Smyslem regionů je úsilí o společné řešení problémů, propojení aktivit v územně uceleném prostoru. Mezi typický znak mikroregionu patří *vlastní iniciativa*, nejedná se o příkaz nadřízeného orgánu nebo ze zákona. Účelem bývá dosažení určitého cíle, obce spolupracují mezi sebou.

Spolupráce mezi obcemi se uskutečňuje buď na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního cíle, na základě smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí dle zákona 128/2000 Sb. o obcích a v poslední řadě zakládáním právnických osob podle obchodního zákoníku dvěma nebo více obcemi. (Zákon č. 128/2000 Sb., par. 49)

1.1.2 Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Moštěnka

Mikroregion Moštěnka se nachází v Olomouckém kraji, nedaleko města Přerova. Dobrovolné sdružení obcí rozprostírající se kolem řeky Moštěnky založilo 20 obcí, během roku 2004 a 2007 se připojily další dvě obce. Aktuálně tedy Mikroregion Moštěnka sdružuje 22 obcí ve kterých žije zhruba 10 943 obyvatel.

Mezi obce mikroregionu řadíme obec Horní Moštěnice, Věžky, Vlkoš, Turovice, Starou Ves, Říkovice, Radkovy, Radkovu Lhotu, Přestavlky, Nahošovice, Lipovou, Líšnou, Křtomil, Dobřice, Domaželice, Dřevohostice, Bochoř, Beňov, Čechy, Želatovice, Bezuchov a Podolí.

Obrázek 1: Mapa mikroregionu Moštěnka

Zdroj: <https://www.mostenka.cz>

Území regionu má typický hanácký ráz bez výrazných kopců a hor. Rozprostírá se od nížiny severovýchodní části Hornomoravského úvalu, až k o něco vyššímu a členitějšímu jihozápadnímu území Moravské brány. Celý mikroregion nabízí nádherný pohled na Hostýnské vrchy, s jeho hlavní dominantou Bazilikou Nanebevzetí Panny Marie - sv. Hostýn.

DSO – sociální oblast

Síť pomoci Moštěnka jako součást DSO mikroregionu Moštěnka vznikl jako projekt s cílem poskytnout občanům mikroregionu pomoc v sociální oblasti. Sociální služby jsou poskytovány se znalostí konkrétního prostředí, formou propojování osvědčených institucí a spoluprací se samosprávami. Komunitní centra jsou dvě, v Dřevohosticích a v obci Bochoři. Práce komunitních center se orientuje na sociální poradenství, práci zaměřenou na rodiny s dětmi, aktivní i nemocné seniory, neformální pečovatelské služby, dobrovolnictví.

Komunitní centra jsou mobilní, mikroregion zaměstnává sociální pracovníci, která má možnost za klienty dojíždět. Téměř v každé obci mikroregionu fungují kontaktní pracovníci.

Síť pomoci Moštěnka pracuje s tzv. **Katalogem služeb**. Poskytuje pomoc a poradenství pro cílové skupiny *senior*, *osoba v krizové situaci*, *rodina*, *dítě a mládež* – poradenství se situací, kterou rodina neumí řešit sama, problémy s dětmi v rodině, oběti šikany, domácí násilí a další, pro rodiče a děti organizace nabízí aktivity se zaměřením na volný čas formou dílniček pro děti, příměstských táborů apod., a *osoba se zdravotním postižením* – pomoc s péčí o sebe a svou domácnost, psychická podpora a praktická

pomoc, zajištění kompenzační pomůcky, pomoc s péčí o osobu blízkou, vyřízení finančních příspěvků a další.

Síť pomoci Moštěnka se zajímá i o oblast dobrovolnictví, a to především formou sousedské výpomoci. Dobrovolníci mikroregionu jsou převážně z řad maminek na mateřské dovolené, aktivních důchodců, vysokoškolských studentů. Projekt má snahu rozšířit dobrovolnickou činnost nejen do oblasti sousedské výpomoci, ale i organizovaného dobrovolnictví.

1.1.3 Prostorové vymezení

Projekt bude nabídnut Komunitnímu centru Moštěnka, sídlící v obci Dřevohostice a v obci Bochoři. V komunitních centrech působí jak komunitní pracovník, tak i sociální pracovnice. Samotná realizace projektu bude probíhat ve venkovních prostorách obcí, popis obcí uvádím v Příloze č. 6 projektu.

Mikroregion Moštěnka se nachází v turisticky zajímavé oblasti. Krajinu mikroregionu tvoří lesy a louky, polní cesty. Nalezneme zde turistické trasy, které vedou přes přírodní památky, které obohatí každou vycházku. Oblast je ideální pro pěší turistiku a cykloturistiku. Projekt bude využívat především turistických tras této oblasti s ohledem na potřeby dětí a s využitím specifických přístupů, které se využívají při práci s dětmi s PAS, DMO a tělesným postižením ve volném čase. Specifické přístupy představí následující kapitola.

2 Specifické přístupy a volný čas dětí s PAS, DMO a tělesným postižením

Hlavní cílovou skupinou projektu s názvem Péče o děti s postižením formou volnočasových turistických aktivit jsou děti s postižením. Tvůrce projektu již v Úvodu této práce uvádí nejčastější formy postižení u dětí, které v mikroregionu žijí. Z tohoto důvodu je projekt sestaven primárně s ohledem na potřeby a specifika dětí s PAS, tělesným postižením a DMO.

Pro správnou volbu volnočasových aktivit je nezbytné znát specifické potřeby těchto dětí, a z nich vyplývající přístupy, které nám umožní s dětmi pracovat. Charakteristiku jednotlivých postižení a jejich potřeby definuji v přílohách této práce, přesněji v Příloze č. 2., 3. a 4. Přístupy a s tím související práci ve volném čase jednotlivých forem postižení zprehledním níže.

2.1 Specifické přístupy pro práci s dětmi s PAS

„Mezi osvědčené přístupy ve výchově, vzdělávání a osobnostním rozvoji lidí s poruchami autistického spektra patří zejména strukturované učení a kognitivně-behaviorální metody, které se na těchto principech zakládají“ (Slowík, 2016, s. 151).

Přístupy při práci s dětmi s PAS jsou založeny na teoretických východiscích.

2.1.1 Strukturované učení

Modelový program s lidmi s PAS vychází ze systému TEACH (Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped Children). V České republice využíváme metodiku tohoto programu a mluvíme o tzv. strukturovaném učení (Čadilová, Žampachová, 2008, s. 21). Zásadní v tomto přístupu je strukturalizace, vše je viditelně uspořádáno. Důležitá je strukturalizace prostředí, aby dítě vědělo, kde se jednotlivé aktivity vykonávají. Děti potřebují vědět, jak půjdou činnosti za sebou.

Program je vhodné doplnit o vizuální pomůcky (například obrázkové kartičky). Takové kartičky děti s PAS pochopí lépe než mluvená slova a zvyšují jejich samostatnost. (Čadilová, Žampachová, 2008, s. 54)

Individuální přístup nám může napomoci k nalezení správné formy motivace, která povede k podpoře udržení určitého chování dětí s PAS. Jedním z prostředků motivace může být odměna. Odměna může být materiální, činnostní i sociální. Důležité je odměnu

vizualizovat (například v podobě obrázků), aby dítě vědělo, že odměna po splnění úkolu přijde. (Čadilová, Žampachová, 2008, s. 67)

Strukturalizace usnadní dětem orientovat se v prostředí, pro potřeby vycházkových tras bude připraven obrázkový katalog s místy, které navštívíme.

2.1.2 Výměnný obrázkový komunikační systém

Výměnný obrázkový komunikační systém neboli VOKS je jednou z metod alternativní a augmentativní komunikace při práci s dětmi s PAS. Podstatou je výměna obrázků, předmětů a fotografií. Vychází ze systému PECS (The Picture Exchange Communication System) vyvinutého v roce 1985 a byl upraven pro podmínky českého prostředí (Diakonie Českobratrské církve evangelické, Ostrava, ©2024, [online]).

Pro děti, které mají problém s běžnou komunikací, jsou obrázky jednodušší formou komunikace a přispívají ke snadnějšímu porozumění. Při práci ve volném čase je vhodné mít připravené takové obrázky, aby byla dětem interakce usnadněna. Komunikační kartičky budou pro potřeby vycházkových tras připraveny.

2.1.3 Volný čas dětí s PAS

Pro děti s PAS je náročné opustit určité vzorce chování, být otevřené novým věcem, to vše se promítá do volnočasových aktivit těchto dětí. Znalost stereotypního chování dětí nám může napomoci vybrat vhodné volnočasové aktivity. Neměli bychom se ale zaměřit pouze na redukci stereotypního chování, měli bychom využít tyto stereotypní vzorce chování k rozvoji dovedností dítěte a zapojit ho do aktivit.

Pávková (1999, s.15) pod pojem volný čas zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolně společensky prospěšnou činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Intenzitu trávení volného času ovlivňuje věk dítěte, mentální a sociální vyspělost a charakter rodinné výchovy.

Důležitou součástí využívání volného času u dětí s PAS je hraní. Děti s PAS nerozumí předstírané hře. Tyto děti vyhledávají především stereotypní aktivity, nejčastěji se upínají k jedné činnosti, věci, která jim naplňuje volný čas každý den. Je velice důležité dítě s PAS zaujmout. Vhodným způsobem zaujetí dítěte je tzv. intenzivní hra.

Pojem intenzivní hra je druh hry, kdy je veškerá pozornost věnována výhradně dítěti. Snaha vidět očima dítěte, porozumět tomu, co ho tak baví na dané aktivitě (Alan Yau, 2012, s. 18–21).

Pokud zvolíme vhodnou aktivitu, je snazší zvládat každou situaci. Správně zvolený funkční způsob hry a hraní nám dává prostor pro zapojení dítěte s PAS do aktivit s ostatními dětmi a bude povzbuzena komunikace mezi vrstevníky (Richman, 2006, s.30). Dle autorky je hra rozdělena do šesti vývojových stádií. Stádium manipulační (izolované) hry, kdy se dítě učí zacházet s hračkou, hraje si především samo. Dále pak stadia hry, která na sebe navazují. Patří mezi ně stádium paralelní hry (hraní se rozšiřuje na více hraček v přítomnosti jiného dítěte), kooperativní hra (dítě se učí o hračky dělit), střídavá hra (dítě se učí na hračku počkat), skupinová hra a předstíraná hra (jedna z nejnáročnějších kognitivních dovedností). Vývojová stadia hraní nám napomáhají k hodnocení vývoje dítěte a k rozvíjení jeho dovedností.

2.1.4 Závěr

Závěrem lze říct, že volný čas a průběh volnočasových aktivit přináší dětem s poruchou autistického spektra odlišný prožitek než dětem bez postižení. Pro děti s PAS může být volný čas a volnočasové aktivity dobou, kterou vyplňují jednotvárnou činností, nedokážou si představit co jiného by mohly dělat, jednotvárná činnost jim přináší určitý pocit bezpečí. Volnočasové aktivity pro děti s PAS mohou být zdrojem nepohody, kdy se dítě v nové činnosti nebo v novém prostředí necítí v bezpečí a nerozumí dění kolem sebe.

Abychom tomuto dokázali předejít, je třeba stanovit si pár kritérií, které se budeme snažit dodržet při zapojení dítěte s PAS do volnočasové aktivity. Mezi tato kritéria zařadíme zpřehlednění času, jak dlouho, od kdy do kdy budeme aktivity vykonávat, provedeme správný nácvik dovedností před aktuální volnočasovou aktivitou. Zvolíme správnou motivaci, která povede k úspěšnému provedení volnočasové aktivity. Využijeme dovedností dítěte, vytvoříme podmínky pro odpočinek během volnočasových aktivit.

Nedílnou součástí práce s dětmi s PAS ve volném čase je jejich příprava na pobyt v cizím prostředí. Pro úspěšné uvedení dítěte s PAS do aktivity, kterou po něm požadujeme, je důležité, aby mu bylo prostředí, ve kterém se má pohybovat a je pro něj nestandardní, dobře představeno. Máme několik možností, jak dítěti toto prostředí přiblížit a usnadnit mu pobyt v tomto pro něj neznámém místě. Jednou z nejúčinnějších metod je obrázkový

systém. Využijeme tvorby obrázkového katalogu a komunikačních kartiček, které dětem představí, jak a kde bude vycházka probíhat, s jakými stromy, zvířaty a okolím se dítě může na vycházce setkat. Další možností je vzít dítěti s sebou oblíbenou hračku, kterou má denně u sebe. Nacvičujeme komunikaci, kterou budeme s dítětem používat při pobytu venku. Volnočasové aktivity volíme vždy od jednodušších a vše po malých krůčcích postupně navyšujeme. Vždy máme na paměti důležitost správně nastaveného časového plánu, a ten je dobré dodržovat. Děti s PAS potřebují mít aktivity přesně naplánované v časovém harmonogramu a musí být pro ně jednoduše předvídatelné (Richman, 2006, s. 104-106).

Nesmíme zapomenout na přípravu rodičů na pobyt jejich dítěte mimo jejich dohled. Je dobré jak dětem tak i rodičům představit prostředí a plánované aktivity stejným způsobem.

Děti s PAS budou na vycházkách doprovázet rodiče, postupně se budeme snažit děti osamostatňovat.

Turistické volnočasové aktivity pozitivně ovlivňují sociální dovednosti, budují vztah k fyzickým dovednostem, přispívají k mentálnímu rozvoji dětí s PAS, předcházejí u těchto dětí častým depresím. Vzhledem ke specifickým potřebám dětí s PAS je třeba turistické aktivity umístit do prostředí, které je těmto dětem známé, není jim cizí.

2.2 Specifické přístupy pro práci s dětmi s tělesným postižením a DMO ve volném čase

Volný čas dětí s tělesným postižením a DMO má svá specifika, která plynou především ze zdravotního stavu jedince. Hovoříme například o míře omezení hybnosti, o prostředí, které by mělo být potřebám dětí přizpůsobeno, o určení vhodných kompenzačních pomůcek, které budou při realizaci projektu využívány.

2.2.1 Volný čas dětí s tělesným postižením a jejich specifické potřeby

Pokud připravujeme projekt se zaměřením na trávení volného času dětí s tělesným postižením, musíme si vždy ujasnit, o jaký typ tělesného postižení či omezení se jedná. Jsou aktivity, které mohou provozovat téměř všechny děti s tělesným postižením, ale jsou i takové aktivity, kterým se děti s touto formou postižení věnovat nemohou. Ty jsou však v dnešní době spíše raritou. V oblasti trávení volného času neměly osoby s tělesným postižením takové možnosti, jako mají dnes. Realizace projektu vychází z turistických

aktivit, doprovodných aktivit a her. Turistiku můžeme považovat za určitou formu rehabilitace. Příroda působí pozitivně na klienta, narušuje stereotypy běžného dne.

Hra je oblíbeným socializačním prostředkem. Každou hru můžeme modifikovat pro potřeby dětí s postižením. Následující kapitola uvádí specifické přístupy ve volném čase u dětí s DMO.

2.2.2 Volný čas dětí s DMO a jejich specifické přístupy

Při plánování volnočasových turistických aktivit u jedince s DMO bereme vždy zřetel na možnosti stupně pohybových aktivit a to, kdy může dítě vykonávat aktivity s ohledem na tělesné postižení, zdravotní oslabení, kdy se dítě může pohybovat venku, věnovat se jednoduchým hrám a nenáročným procházkám, nebo je dítě omezeno v pozici sedu či lehu. Vedle plánování pohybových aktivit je důležité znát i speciální pomůcky, nebo využití další osoby. Ze speciálních pomůcek je možné zvolit například pomůcky pro mobilitu (hole, tříkolka), pomůcky pro grafické činnosti, pomůcky pro alternativní a augmentativní komunikaci. Z pomůcek používaných pro zlepšení komunikace s dětmi s DMO lze využít např. komunikační tabulky, Makaton (nonverbální komunikační systém) nebo systém Bliss (forma alternativní a augmentativní komunikace). V případě přidružených poruch DMO, využijeme připravený komunikační obrázkový systém VOKS, který bude sloužit pro lepší komunikaci jak dětem s PAS, tak dětem s DMO. Přidružené poruchy DMO specifikují v Příloze č. 3 této práce.

Volba volnočasových aktivit u dětí s DMO musí respektovat především změny v pohybové aktivitě, musíme dodržovat tzv. pohybový režim. Pohybový režim znamená uspořádání pohybových aktivit jedince, v němž se respektuje indikace a kontraindikace jistých druhů pohybu. To znamená, že musíme omezit takové činnosti, které by dítěti mohly ublížit, a zavádíme takové činnosti, které mají u dětí s DMO celkově zlepšit hybnost. (Müller, 2001, s.115) Plánované aktivity by měly být vhodně zvoleny a vhodně „dávkovány“, předcházíme tím přetížení dítěte.

2.2.3 Závěr

Závěrem lze říct, že tělesné postižení omezuje každého jedince v samostatnosti, snižuje schopnost nezávislosti, představuje jisté sociální znevýhodnění, které může vzbuzovat určité extrémní postoje vůči těmto osobám, jako jsou předsudky, posměšky, neakceptace

ze strany společnosti. Tělesně postižení jsou často společností podceňováni, společnost od nich příliš neočekává.

Stejně jako znát prostředí, které zvolíme pro trávení volného času s těmito dětmi, je důležité brát v potaz individualitu každého dítěte, jeho potřeby, znát diagnostiku nemoci a míru postižení.

Vybraná lokalita a plánované turistické trasy nabízí aktivní využití volného času jak dětem s tělesným postižením, tak dětem s DMO. Stejně jako dětem s PAS tak i dětem s tělesným postižením a DMO bude po celou dobu turistických vycházek k dispozici proškolený „asistent“/ dobrovolník, který zohlední specifické potřeby dětí jak při samotné vycházce, tak u jednotlivých aktivit, které jsou součástí každé vycházkové trasy.

V mikroregionu aktuálně nežijí děti, které využívají kompenzační pomůcku invalidní vozík. Projekt prozatím nevytváří podmínky pro potřeby těchto dětí. Reagovat na rozšiřující se formy postižení do budoucna můžeme tvorbou adekvátních tras v mikroregionu, které by uměly pokrýt potřeby těchto dětí a dokázaly je uspokojit v jejich volném čase.

3 Propojení tématu s teoriemi a metodami SP

V průběhu posledních let můžeme pozorovat proměny, které se týkají postavení osob se zdravotním postižením ve společnosti. Zdravotní postižení bylo mnoho let chápáno jako jev, kterým se zabývala především oblast medicíny. Dnes může být oblast zdravotního postižení vnímána jako sociálně determinovaná okolnost, na které se významně podílí společenské podmínky. Sociální práce se zaměřuje na podporu jednotlivců a skupin, kteří čelí různým formám znevýhodnění.

Teorii, které by mohly být představeny v souvislosti se zvoleným tématem, by mohlo být několik. Ve své práci se zaměřím na systémovou teorii, teorii potřeb, teorii empowermentu, teorii sociálního učení, ekologickou perspektivu, přístup orientovaný na klienta a transakční analýzu her.

Mezi klíčové metody, které se v péči o děti s postižením ve volném čase uplatňují, patří individuální přístup, skupinová práce a komunitní sociální práce. Cílem SP je zvyšovat kvalitu života dětí s postižením a jejich rodin, a to prostřednictvím aktivit, které podporují jejich samostatnost a rozvoj sociálních dovedností, hovoříme o tzv. sociálním fungování.

3.1 Propojení tématu s teoriemi sociální práce

Systémová teorie

Mezi teorie případové práce můžeme řadit Systémovou teorii, která zohledňuje klienta v pozici neizolovanosti v jeho okolí, v našem případě prostředí obce, a umožňuje zapojení jedince do systému. Jeden ze zakladatelů obecné teorie systémů Ludwig von Bertalanffy definuje systém jako komplexní soubor prvků, které existují ve vzájemných vztazích a také ve vztazích se svým prostředím. V sociální práci je systémová teorie aplikována především v pochopení vztahů mezi jednotlivcem a jeho prostředím. Systémem můžeme rozumět rodinu, komunitu, skupinu, se kterou sociální pracovník nebo v našem případě vyškolený dobrovolník pracuje. Cílem sociální pracovnice je soustředit pozornost na vzájemné vztahy mezi jednotlivými členy těchto systémů, a to v souvislosti s prostředím.

Ekologická perspektiva

Ekologická perspektiva je teorie, která se zaměřuje na vztah člověka v prostředí. Opírá se o předpoklad, že jedinci jsou ovlivňováni svým okolím, a naopak oni sami okolí ovlivňují. Toto ovlivnění můžeme najít v různých rovinách, jak v rovině mikro systému například ve škole, v rodině, v přátelských vztazích, tak v rovině makro systému, jako je legislativní rámec nebo širší společenské normy. (Společenské normy určují to, co je správné, požadované.)

Ekologická teorie nám při práci s dětmi s postižením napomůže pochopit situaci dítěte ve volném čase v kontextu s prostředím. Prováže potřeby dítěte s okolím, ve kterém bude projekt uskutečněn. Prostředí a jednotlivé trasy v něm jsou zvoleny s ohledem na potřeby a možnosti dětí.

Teorie potřeb

Další teorií je teorie potřeb. Pro definici základních lidských potřeb můžeme uvést Maslowovu pyramidu potřeb. Je sestavena z pěti oblastí: potřeby fyziologické, potřeby bezpečí a jistoty, lásky a přijetí, uznání a úcty a potřeba seberealizace. Uspokojení nižších potřeb je předpokladem k uspokojení potřeb vyšších (Matoušek, 2022, s. 101).

Klíčovou potřebou lidí se zdravotním postižením je potřeba léčebné rehabilitační péče, zajištění fyziologických potřeb, potřeba dostupného bydlení, potřeba zajištění přístupu ke vzdělání a jiné, *potřeba zprostředkování kontaktu se sociálním prostředím, potřeba volného pobytu v prostředí, potřeba zajištění přístupu k volnočasovým aktivitám* (Matoušek, 2022, s.104).

Kvalitní sociální služba má být postavena na hodnocení klientových potřeb a jeho situace, pro dnešní pojetí sociální práce jsou tyto atributy stěžejní. Sociální pracovníce využije poznatků teorie potřeb při tvorbě individuálních plánů dětí.

Teorie empowermentu

Empowerment můžeme přeložit jako posílení, zapojení. V sociální práci chápeme tento pojem jako proces, který se týká rozvoje osobnosti každého jedince.

Teorie empowermentu posiluje silné stránky klienta, jeho schopnosti a kompetence a je klíčem k úspěšné realizaci projektu. Posilování může vést k vyšší motivaci klienta, k jeho sebedůvěře a autonomii. Smysluplným využitím volného času pomocí této teorie

dětem umožníme naučit se mít kontrolu nad svým životem v určitých podmínkách (přírodě), tak jako to mají lidé bez postižení. Cílem této teorie v našem projektu bude jedinec, který bude posílený v určitých dovednostech, bude sebevědomější a samostatnější. Realizací projektu se tyto děti mohou stát experty na svůj vlastní život při určité činnosti v jejich vlastní komunitě, obci. Sociální pracovníce/dobrovolník vystupuje jako nástroj pomoci v začlenění dětí do skupiny, do komunity obce.

Teorie sociálního učení – observační podmiňování

Teorii sociálního učení rozvinul americký psycholog Albert Bandura. Průcha (2020) ve své knize „Psychologie učení“ uvádí, že „sociální učení probíhá ve styku s jinými lidmi, kdy se subjekt pozorováním jejich chování, činností, postojů, stereotypů myšlení učí, tj. napodobuje a osvojuje si pozorované chování“.

Hloušková, Koudelková (2011) ve své práci o teoriích sociálního učení uvádí, že „společným rysem sociálních teorií je, že učení považují za sociální proces, který probíhá v určitém sociálním prostředí (klimatu) a je závislý na sociálních interakcích. Jedinec se tak učí nejen poznatkům, ale i sociální dovednostem a postojům, formují se jeho motivy i hodnoty. Výsledkem učení bývají v těchto teoriích nové způsoby chování a jednání nikoli ojedinělé poznatky nebo dovednosti“.

Pozorování, napodobování chování a vliv dospělých může mít pozitivní vliv na rozvoj praktických dovedností při aktivitách, které budou součástí turistických tras projektu.

Teorií, které by bylo možné s projektem propojit, je mnoho. Pouze okrajově bych chtěla představit Rogersův **Přístup orientovaný na člověka** a Berneho **Transakční analýzu her**. Důležitými prvky Rogersova přístupu ze strany sociálního pracovníka/ dobrovolníka jsou autenticita (opravdovost vůči klientovi), akceptace (přijmutí klienta takový jaký je) a empatie (schopnost vcítit se do druhého). U klienta se snažíme rozvinout sebeexploraci (upřímnou sdílnost sobě i druhým) a sebeaplikaci (objasňování, snahu porozumět).

Berneho **analýza her** se soustřeďuje na chování a interakce během hry. Během hry můžeme sledovat, jak děti naplňují své potřeby, z jakých životních situací vycházejí.

Mátel ve své knize uvádí, že „teorie sociální práce se snaží rozumově vysvětlit, kdo je člověk, který potřebuje pomoc, proč je nutné pomáhat mu a o jaký druh pomoci má jít. Chce stanovit pravidla pro ty, kteří vykonávají sociální práci jako své životní povolání“ (Mátel, 2019 s. 581, dle Krakeše, Krakešové, 1934).

3.2 Propojení tématu s metodami sociální práce

Práce s jednotlivcem – individuální případová práce

Potřeby osob se zdravotním postižením jsou zjišťovány za pomoci individuální případové práce s klientem, popřípadě s jeho rodinou. Podle Matouška (2008, s. 67) jde obecně o způsob, jak věnovat pozornost člověku, který sociální službu nebo pomoc potřebuje. Základem případové práce je tedy pochopení jedince, jeho rodiny, potřeb a komunity, ve které žije.

Technikou neboli základním pracovním nástrojem sociálního pracovníka v tomto vztahu je **rozhovor**. Aby sociální pracovník rozvinul smysluplný rozhovor, musí zvládat **techniku aktivního naslouchání**, umět formulovat otázky, které mohou být jak uzavřené, tak otevřené (Matoušek, 2022, s.75-77).

Jako součást metody sociální práce s jednotlivcem užívanou při práci s osobami se zdravotním postižením můžeme uvést metodu **asistence** (Matoušek, Kolářková, Kodymová, 2005, 2010). Asistence je pomoc klientovi s činnostmi, které ostatní lidé dělají bez pomoci.

Důležitou součástí asistence je její **zaměření na jedince**. Jedná o „pomoc šitou na míru“ jednomu uživateli, reaguje na potřeby klienta a může se jím přizpůsobit. Pro potřeby projektu bylo stanoveno pravidlo jedno dítě s postižením/jeden dobrovolník.

Individuální práce se svým způsobem překrývá s asistencí. Jedná se o zvládnutí jistého úkolu, který je třeba řešit. Jedná se o metodu SP, u které se stanoví určitý plán, který bude klient se svým asistentem plnit. (Matoušek, Kolářková, Kodymová, 2005, 2010) IP sestaví sociální pracovnice. Metodu asistence budou využívat dobrovolníci při doprovázení dětí na vycházkách, při plnění aktivit, a to po celou dobu realizace projektu.

Metoda sociální práce se skupinou

Docházka do skupin má dva důležité významy pro naši cílovou skupinu. Prvním z nich je zlepšení komunikačních dovedností ve skupině, napomáhá v respektování ostatních.

Druhým významem je, že se může stát jistým prostorem, ve kterém děti navážou nové přátelské vztahy. Skupina napomáhá v řešení situací, které se dětem obtížněji zvládají. Jednou z nich je oblast trávení volného času. Cílem skupinové práce by mělo být zapojení

dítěte do dění ve skupině, směřujeme k osamostatnění dítěte. (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2005, 2010. s. 111, 113, 116–118)

Důležitou součástí práce ve skupině je skupinová dynamika. Dle Kratochvíla (2002) do skupinové dynamiky řadíme cíle a normy skupiny, jejich utváření a vliv na členy, role, vztahy závislosti, skupinovou kohezi neboli přitažlivost skupiny pro členy, naopak tenzi, což znamená spíše nesympatii ke skupině, projekci minulých zkušeností a další. Skupinová dynamika určuje charakter a jedinečnost každé skupiny.

Mezi **techniky** sociální práce se skupinou můžeme zařadit **skupinové poradenství, diskusi, techniky práce s jednotlivcem**, jako je **rozhovor** a **aktivní naslouchání**. Tyto techniky pomůžou členům skupiny řešit problémy nebo cíle, které mají společné.

Projekt nabídne trávení volného času dětí společně. Společné řešení situací ve skupině povede k posílení dovedností a kompetencí dětí a poskytne účinný nástroj pro jejich sociální začlenění. Bude využita technika rozhovoru, naslouchání i diskuse.

Metoda sociální práce s komunitou

Matoušek (2008, s.253) uvádí definici komunity dle Hartla (1997) takto: „Komunita je místo, kde člověk může získávat emociální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě“. Autor dále uvádí, že metodou komunitní práce lze řešit místní problémy v oblasti sociálních služeb, je metodou univerzální, klade důraz na kreativitu komunitního pracovníka, realizačního týmu i celé komunity. Komunitní práce má čtyři fáze procesu, které můžeme označit za jisté **techniky** metody komunitní práce: **zjišťování a analýza potřeb, plánování, realizace a vyhodnocení**. Každá fáze komunitní práce je důležitá pro tvorbu kvalitního projektu, který je klíčový k dosažení určitého cíle ve skupině.

Zjišťování a analýza potřeb je prvotní fází, která je klíčová pro zjištění skutečných potřeb komunity. Malé obce využívají pro analýzu potřeb například „mapu problémů“, starosta obce vyzve několik členů obce, kteří přijdou s různými problémy v obci, následně o těchto nedostacích diskutují. Vytvoří se seznam problémů, které lze postupně řešit. Další metodou může být přímé oslovování občanů, ať už na ulici, nebo návštěvou v jejich domácnosti.

Komunitní plánování je druhou fází komunitní práce. Podstatnou úlohu v plánování hraje především stanovení cíle projektu, jaké má obec prostředky k dosažení, jaká bude časová náročnost projektu a volba správné metody zapojení komunity do procesu.

Ve fázi **realizace** se průběžně zaměřujeme na vyhodnocování aktivit, pozornost věnujeme okolí, jaký vztah má k projektu, toto může být klíčové pro motivaci dobrovolníků a propagaci našeho projektu.

Ve fázi **vyhodnocení** se nejedná o proces výsledného zhodnocení projektu, ale pro potřeby pokračování o jeho zhodnocování. Uživatelem vyhodnocení je ve většině případů organizace, která projekt uskutečnila. Dalším vyhodnocujícím subjektem může být samotná cílová skupina. Vyhodnocení se nevěnuje patřičná pozornost, není dostupná správná metodologie pro místní podmínky. Avšak správné vyhodnocení projektu napomáhá ke kvalitnímu plánování projektu dalšího (Matoušek, 2008, s. 265).

Realizátorem komunitní SP může být jen kvalifikovaný sociální pracovník. Sociální pracovník v komunitní SP zastává klíčovou roli při zajištění účasti lidí od fáze plánování až po fázi vyhodnocení. V následující kapitole propojíme projekt se sociální politikou a platnou legislativou.

4 Propojení tématu BP se sociální politikou a platnou legislativou

V posledních letech v České republice dochází k obratu v přístupu ke zdravotně znevýhodněným osobám. Cílem sociální politiky je skutečná integrace do majoritní populace, a to nejen týkající se oblasti materiální, ale i v zapojení těchto lidí do běžného života.

Existuje několik definic sociální politiky. Dle Tomeše se jedná o soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů o změnu nebo udržení a fungování svého nebo jiného sociálního systému. Dle Konopáska se jedná o „společenskou aktivitu zaměřenou na zlepšení a udržení základních životních podmínek lidí a zabezpečování jejich sociální suverenity a sociálního bezpečí a k omezování sociální závislosti a ohrožení“. (Duková, Duka, Kohoutová 2013, s.53, dle Tomeše, 2010, Konopáska, 1999)

Hlavním posláním sociální politiky je vytvoření důstojných podmínek pro život a zajištění rovných příležitostí pro všechny (Duková, Duka, Kohoutová 2013, s.54).

4.1 Principy sociální politiky, funkce a nástroje

Sociální politika se řídí základními principy, které jsou pro ni určující. Jedná se o princip sociální spravedlnosti, princip sociální solidarity, princip sociální subsidiarity a princip sociální participace. Další principy, které se v souvislosti se sociální politikou používají jsou např. princip univerzality, komplexnosti, adekvátnosti a garance. (Duková, Duka, Kohoutová 2013, s. 100–107)

Sociální solidarita a sociální participace jsou klíčovými koncepty v oblasti péče o děti s postižením. Princip sociální solidarity spočívá ve vzájemné podpoře, sounáležitosti jedinců a sociálních skupin při utváření a rozdělování životních podmínek a prostředků. Solidarita může být mezigenerační, mezi zdravými a nemocnými, rodin s dětmi a bezdětnými a podobně. Princip solidarity by neměl vést k útlumu aktivity jedince. Sociální solidarita ve spojení s péčí o děti s postižením by měla směřovat ke vzájemné podpoře mezi jednotlivci a skupinami ve společnosti. Společnost by měla vytvářet podmínky, které umožní těmto dětem plně se zapojit do života komunity a poskytnout jim patřičnou pomoc a podporu. V našem případě hovoříme o tzv. filantropické formě, která bude postavena na vzájemné pomoci a ochotě zapojit tyto děti do společenského dění mikroregionu.

Participace neboli podílení se. Základní myšlenkou principu participace jsou reálné možnosti lidí podílet se na všem, co bezprostředně ovlivňuje jejich život. (Kotous, Munková, Štefko, 2013, s.11)

Princip participace bude v našem projektu uplatněn v případě, že se děti aktivně zapojí do aktivit a komunitních procesů. Participace těmto dětem zajistí pocit sounáležitosti a posílí jejich sebeúctu.

Abychom zabezpečili rozvoj všech lidí, je důležité, aby sociální politika působila na každého z nich a dosahovala stanoveného cíle. Jednotlivé funkce sociální politiky odpovídají ve společnosti potřebám lidí a působí v jejich prospěch. Funkcemi sociální politiky rozumíme funkci ochrannou, rozdělovací a přerozdělovací, homogenizační, stimulační a preventivní. (Duková, Duka, Kohoutová 2013, s. 107-109)

V souvislosti s tématem si blíže představíme funkci preventivní, jejíž podstatou je předcházení negativním důsledkům, které mohou v sociální situaci nastat. Odstraňováním a snižováním faktorů, jako je nezaměstnanost, kriminalita, poškození zdraví, které mají za následek vznik sociálních situací, můžeme posílit správnou integraci člověka do společnosti.

Zdravotní politika dbá na prevenci v oblasti zdravotních rizik, podporuje zdravotní životní styl a zahrnuje širokou škálu poradenství.

Nástroje musí respektovat základní principy sociální politiky, umožňovat a naplňovat její cíle a funkce. Nástroje jsou prostředky, instituce, právo, peníze, kterými se uskutečňují služby, regulace a nátlakové akce. (Duková, Duka, Kohoutová, 2013, s. 94)

Stručně popíšu možné nástroje sociální politiky, které se vztahují k cílové skupině projektu. **Dávky pro osoby se zdravotním postižením** upravuje zákon č. 329/2011 Sb. - Zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů. Mezi tyto dávky řadíme **příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcku**, zákon upravuje poskytnutí průkazu osobám se zdravotním postižením. Příspěvek na mobilitu je opakující se peněžitá dávka, která přísluší osobě se ZP starší jednoho roku, současně s tímto příspěvkem musí mít vyřízen průkaz ZTP. Příspěvek na zvláštní pomůcku je poskytován jednorázově, a to osobám starším jednoho roku, kteří trpí postižením hybného aparátu, zrakovým či sluchovým postižením.

Příspěvek na péči je poskytován prostřednictvím znění zákona č. 108/2006 – Zákon o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou

se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Nárok na příspěvek na péči má každá osoba starší 1 roku, která z důvodu nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládnutí základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti. Z tohoto příspěvku se následně hradí pomoc, kterou může poskytovat osoba blízká, registrovaný poskytovatel služeb, asistent sociální péče a další poskytovatelé.

Invalidní důchod upravuje Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění. Je jedním z druhů důchodů českého důchodového systému. Výše invalidního důchodu je závislá na stupni invalidity (první, druhý, třetí stupeň), která se posuzuje na základě snížené pracovní schopnosti jedince. Podmínkou pro získání invalidního důchodu je zjištění invalidity na základě posouzení zdravotního stavu, doba pojištění, po kterou byl jedinec pojištěn před vznikem invalidity v závislosti na věku občana (nevztahuje se k úrazům v pracovním poměru a nemoci z povolání).

Sociální služby upravuje Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Sociální služby napomáhají k uspokojování specifických potřeb občanů, kteří jsou součástí specifických skupin obyvatelstva. Jedná se o péči o staré, handicapované, nemocné, neschopné, sociálně narušené občany a další skupiny (Duková, Duka, Kohoutová, 2013, s. 98).

Rozeznáváme tři druhy sociálních služeb, a to sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Stěžejní metodou projektu bude osobní asistence. Osobní asistenci upravuje §39 Zákona o sociálních službách. Zákon nám říká, že se jedná o terénní službu poskytovanou osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jsou závislé na pomoci jiné osoby. Obsahem této služby je mimo jiné zprostředkování kontaktu se společenským prostředím. Osobní asistenci v našem projektu budou vykonávat proškolení dobrovolníci, budou umět reagovat na potřeby dětí a přizpůsobovat aktivity jejich potenciálu.

4.2 Legislativní ukotvení, právní dokumenty

Legislativu a právní dokumenty řadíme mezi nástroje sociální politiky. Propojení tématu s platnou legislativou a právními dokumenty je klíčové pro zajištění souladu s právními normami, bezpečnosti účastníků a právní ochranou všech zúčastněných stran.

Základním mezinárodním dokumentem je **Úmluva o právech osob se zdravotním postižením**. Tak jako ostatní členské státy Evropské unie, přijala Česká republika

Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením, kterou v roce 2006 přijalo Valné shromáždění OSN.

Úmluva je mezinárodní smlouvou o lidských právech a základních svobodách, je založena na principu rovnoprávnosti a zaručuje osobám se zdravotním postižením plné uplatnění všech lidských práv a podporuje jejich aktivní zapojení do společenského života. Úmluva se zaměřuje na rovné příležitosti ve všech oblastech života, ať ve vzdělávání, zdraví, práci, volném čase a společenském uplatnění.

Článek 30 Úmluvy říká, že ZP mají právo účastnit se kulturních a volnočasových aktivit, včetně sportu a rekreace (MPSV, Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, 2019, [online]).

1. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 108/2006 Sb. je základním právním předpisem upravujícím sociální služby v České republice. Mimo jiné upravuje sociální služby, které souvisí s péčí o osoby se zdravotním postižením. Vztahuje se i na podporu dětí s postižením, například v oblasti asistence, kterou upravuje §39 zákona při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.

2. Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách

Vyhláška, kterou se řídí v par. 31 Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, přesněji v písmenu b) sociálně terapeutické činnosti, jako jsou socioterapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních dovedností podporujících sociální začlenění osob. Dále pak par. 34 Terénní služby, který v písmenu b) odstavce 3. uvádí totéž.

3. Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod je součástí Ústavy české republiky a zaručuje rovnost před zákonem a právo na účast ve společnosti bez diskriminace. Tato práva se vztahují na všechny, ať už v oblasti vzdělávání, kultury, nebo volného času. Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné (PSP ČR, Listina základních práv a svobod, 1992, [online]).

4. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Zákon definuje základní pravomoci a odpovědnosti obcí. Obce mají skrze tento zákon povinnost poskytovat služby, které podporují rozvoj komunit a zajišťují základní potřeby obyvatel. Zákon umožňuje obcím organizovat různé volnočasové a společenské aktivity, což může zahrnovat i turistické akce pro děti.

Související s politikou obcí je Vyhláška č. 323/2007 Sb., o podmínkách pro poskytování sociálních služeb obcemi, která upravuje podmínky poskytování sociálních služeb, včetně asistenčních služeb pro osoby s postižením. Obce mohou zajišťovat službu, která dětem s postižením umožní účastnit se volnočasových aktivit.

5. Zákon č.198/2002 Sb., zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů

Zákon o dobrovolnické službě posiluje postavení ve společnosti, a to jak dobrovolníků, tak organizací, které s nimi spolupracují. Jedná se o legislativu, která směřuje ke zkvalitnění dobrovolných aktivit. Nastavuje standardy organizování dobrovolnictví a vymezuje postavení subjektů, které se této činnosti věnují.

5 Etické hledisko

V kapitole Etické hledisko přiblížím Etický kodex sociálních pracovníků ČR, Chartu práv tělesně postižených osob a Deklaraci práv duševně postižených lidí.

Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR

V České republice se za národní kodex sociálních pracovníků považuje Etický kodex společnosti sociálních pracovníků ČR, který byl schválen Společností sociálních pracovníků v roce 2006. Upravuje etické **zásady** jak pro sociální práci, tak pro sociální pracovníky.

Sociální pracovníci by měli dbát na dodržování lidských práv u skupin a jednotlivců dle dokumentů relevantních pro praxi (Všeobecná deklarace lidských práv, Charta lidských práv Spojených národů, Úmluva o právech dítěte a dalších).

Sociální pracovník má dbát na jedinečnost každého člověka (pohlaví, původ, etnický původ, rodinný stav a další) bez ohledu na to, jakým způsobem se podílí na životě celé společnosti.

Respektuje právo na seberealizaci, a to v takové míře, aby nebyla omezena práva druhých. Měl by svými znalostmi, dovednostmi a zkušenostmi být nápomocný jak jednotlivcům, skupinám, tak komunitám a měl by umět řešit konflikty jednotlivců ve společnosti.

Sociální pracovník dává přednost profesionální odpovědnosti před soukromými zájmy, poskytuje služby na nejvyšší úrovni. (Jankovský, 2018, s. 261)

Etický kodex určuje **pravidla**, kterými se má sociální pracovník řídit, a to pravidla vůči klientům, zaměstnavateli, kolegům, ve vztahu ke svému povolání a odbornosti, ke společnosti.

Mezi pravidla sociálního pracovníka vůči klientovi řadíme podporu klientů k vědomí vlastní odpovědnosti, s každým člověkem by mělo být jednáno jako s celostní bytostí, o člověka by se měl zajímat v rámci rodiny, komunity, prostředí, ve kterém žije, se zaměřením na silné stránky jedince, skupiny a komunity, měl by podporovat jejich zmocnění.

Vůči zaměstnavateli by měl plnit povinnosti vyplývající ze závazků k zaměstnavateli, sociální pracovník by měl ovlivňovat sociální politiku, pracovní postupy a jejich uplatňování s co možná nejvyšší úrovní poskytovaných služeb.

Sociální pracovník by měl respektovat znalosti a zkušenosti svých kolegů a odborných pracovníků, vyhledávat spolupráci s nimi. Respektovat rozdíly v názorech a praktické činnosti jak svých kolegů, odborných pracovníků i dobrovolných pracovníků. Jeho diskuse v rámci etiky by měly být eticky podložené.

Sociální pracovník by měl dbát na zvyšování a udržování prestiže svého povolání, neustále by měl zvyšovat úroveň sociální práce, uplatňovat nové metody a postupy.

Ve vztahu ke společnosti sociální pracovník rozšiřuje a podporuje příležitosti ke zlepšení kvality života směrem ke znevýhodněným a postiženým jedincům. (Jankovský, 2018, s. 261–263)

Charta práv postižených osob

Charta práv postižených osob vychází z Prohlášení lidských a občanských práv, Všeobecného prohlášení o lidských právech, Evropské konvence lidských práv a Všeobecného zákona o tělesně postižených, vydaného v Paříži v roce 1975. (Jankovský, 2018, s. 278)

Dokumenty poskytují tělesně postiženým osobám stejná práva a určují povinnosti jako komukoliv jinému. Tělesné postižení omezuje člověka v pohybových aktivitách, taková osoba se stává závislou na jiné osobě. Povinností společnosti je napomáhat k integraci do normálního života. Postižené osoby mají právo na způsob života, jaký si zvolí oni sami. Mají právo začlenit se do společenského života, mají právo na plnění svých přání a tužeb.

Jednou z klíčových aktivit projektu jsou turistické vycházkové trasy, které bychom mohli zařadit do volnočasových aktivit. Článek 7 Charty práv tělesně postižených upravuje účast na společenské životě takto: Tělesně postiženým osobám musí být umožněna komunikace, pohyb a přístup ke společnosti, vzdělání, úřadům, ekonomickým a profesním aktivitám i k aktivitám ve volném čase a sportu (Jankovský, 2018, s. 278–279).

Deklarace práv duševně postižených lidí

Tuto rezoluci schválilo Valné shromáždění OSN dne 20. prosince 1971. Deklarace nám říká, že duševně postižení lidé mají stejná práva jako ostatní lidé, samozřejmě v případě, pokud je to možné. (Jankovský, 2018, s. 281)

Cílem deklarace je zajistit duševně nemocným občanům stejné příležitosti, jako mají ostatní členové společnosti. Zaměřuje se na zajištění práv lidské důstojnosti, ochranu před diskriminací a násilím, zajišťuje přístup k adekvátní zdravotní péči, vzdělání, práci a účasti na společenském životě. Respektuje schopnosti a autonomii osob se zdravotním postižením. Vymezuje povinnost států a společností, aby vytvářely podmínky pro zajištění těchto práv a podporovaly jejich realizaci.

Problémové okruhy

Nečasová, Dohnalová, Trbola (2020, s.20) ve svém Výzkumu etických dilemat hodnot a principů sociální práce uvádějí dělení etických dilemat dle Musila (2004) na:

- a) Všední dilemata řadových pracovníků, mezi která patří komplexní, nebo zjednodušené cíle, množství klientů, nebo kvalita služeb, neutralita, nebo favoritismus, jednostrannost, nebo symetrie ve vztahu s klientem, procedurální, nebo situační přístup, materiální, nebo nemateriální pomoc, zasáhnout, či nezasáhnout.
- b) Strategická dilemata a jejich řešení řadovými pracovníky. K těmto dilematům patří: ‚veřejný, nebo dílčí zájem?‘, ‚bezprostřední, nebo zprostředkovaná východiska volby cílů‘, ‚řešení případu, nebo změna poměrů ve společnosti‘, ‚změna klienta, nebo změna prostředí‘.

Sociální práce s jednotlivcem, skupinou, komunitou, rodinou a organizacemi vytváří situace, ve kterých musí sociální pracovník eticky hodnotit, vybírat možnosti a eticky se rozhodovat (Jankovský, 2018, s. 264).

Etická rozhodnutí doprovázejí sociálního pracovníka při sociálním šetření, při sběru informací o klientovi, při různých jednáních, v rozhodování o použití metody sociální práce a dalších činnostech. Základním etickým problémem může být například dilema, kdy vstupovat a kdy naopak nevstupovat do života občana, rodiny, skupiny či obce. Které sociální případy by měl sociální pracovník upřednostnit, kolik pomoci a péče

klientovi poskytnout a kdy přestat pomoc nebo službu poskytovat. (Jankovský, 2018, s. 264)

Etické dilema, které by mohlo nastat při plánování projektu, je otázka získávání informací o formách postižení, přesněji do jaké hloubky by měl koordináční tým v rámci získávání informací zacházet. Jako výhodu označím znalost regionu ze strany sociálního pracovníka, občané se navzájem znají, je zde předpoklad větší důvěry a otevřenosti.

Mezi subjekty, kterých se otázka dilemat může dotknout, jsou bezpochyby koordináční tým projektu a dobrovolníci. Další kapitola představí pojem mentoring a dobrovolnictví.

6 Mentoring a dobrovolnictví

Cílem projektu je zajistit dětem s postižením péči ve volném čase formou přístupných turistických aktivit, které budou zaměřeny na jejich specifické potřeby, a to za pomoci dobrovolnické činnosti pod odborným vedením koordinačního týmu DSO mikroregion Moštěnka. Pro potřeby zajištění tohoto cíle je nutné představit pojmy mentoring a dobrovolnictví.

6.1 Mentoring

Mentoring představuje formu dobrovolnické činnosti, která je zaštitěna určitou organizací.

Mentoring představuje důležitý nástroj zprostředkování kvalitního vztahu mezi klientem a dobrovolníkem. Zprostředkovatelskou organizací pro vztah dobrovolníka s klientem bude v našem případě Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Moštěnka.

6.1.1 Charakteristika mentoringu

Je nezbytné rozlišovat mezi mentoringem jako nástrojem profesního rozvoje lidských zdrojů ve firmách a mentoringem v pomocných profesích, kde je kladen důraz na podporu člověka v tíživé nebo nepříznivé životní situaci, méně již na profesní růst.

Profesionální mentoring můžeme charakterizovat jako „vztah mezi starším a zkušenějším mentorem a mladším, méně zkušeným chráněncem mentora, který prostřednictvím vztahu s mentorem získává rozvoj vlastních osobnostních, kognitivních a sociálních dovedností“ Brumovská, Seidlová Málková (2010, s.7).

Mentoringové programy mívají různé podoby – nejčastěji jde o dobrovolnické programy, v nichž profesionálové individuálně zprostředkovávají vztahy mezi dobrovolníky a jejich svěřenci.

Pojmy, se kterými se můžeme v mentorském vztahu setkat, jsou mentor neboli dobrovolník, který je profesionály mentoringu veden a podporován tak, aby jeho vztah s klientem (menteem) dosáhl požadovaných cílů a přínosů. Mentee – klient programu, který přijímá dobrovolnický vztah mezi ním a mentorem. Dalším pojmem, a pro potřeby našeho projektu podstatným, je pojem dobrovolný mentor. Nehovoříme zde o mentorovi-odborníkovi, jedná se o „amatéra“, který je určitým způsobem vyškolen a veden

profesionály. Využíváme jeho potenciálu a pozitivní motivaci jako přínos dobrovolnické činnosti. (Brumovská, Seidlová Málková, 2010, s. 16)

Mentoringové programy se rozdělují podle prostředí na komunitní mentoring a mentoring na předem určeném místě. Podle struktury dělíme mentoring na vztahový – vývojový mentoring a instrumentální mentoring. Dále podle formy vytvářených vztahů na mezigenerační mentoring, skupinový mentoring a e-mentoring. (Brumovská, Seidlová Málková, 2010, s. 19-24)

Projekt využije formu komunitního mentoringu, který je nejčastější formou mentoringových programů. U komunitního mentoringu mentor a jeho svěřenec podnikají aktivity, které se zaměřují na společné zájmy. Nejčastější náplní jsou volnočasové aktivity. Vytvářejí se a udržují přátelské vztahy v lokalitě, komunitě, kde oba účastníci žijí. Dle struktury projekt využije vztahový – vývojový mentoring. Cílem této formy je tvorba kvalitního vztahu mezi mentorem a mentorovaným, budování společných zájmů a volnočasových aktivit, které zajímají mentorovaného. Skupinový mentoring se využívá v komunitním prostředí, jedná se o schůzku 6-10 dětí, a jednoho či více mentorů. (Brumovská, Seidlová Málková, 2010, s. 23-30)

Principy mentoringu lze využít v různých podobách. Jako službu pro rodiny s dětmi, pro doplnění stávajících sociálních služeb, můžeme založit samostatný mentoringový program, lze jej využít v dobrovolnických programech apod. Další kapitola nám představí Dobrovolnictví, které navazuje na kapitolu Mentoring.

6.2 Dobrovolnictví

Dobrovolnictví je altruistická činnost, jejíž prvky lze nalézt v různých oblastech lidské činnosti. Představuje nenahraditelnou formu pomoci v nejrůznějších oblastech. Nejčastěji je dobrovolnictví vykonáváno pro lidi, kteří to potřebují, ať se jedná o děti s postižením, seniory, rizikovou mládež apod.

6.2.1 Charakteristika dobrovolnictví

Dobrovolnickou činnost upravuje zákon č. 198/2002 Sb., zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů, který v § 2, odstavci 1 definuje **dobrovolnickou službu** jako činnost, při které dobrovolník poskytuje:

- a) „pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,
- b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo
- c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.“

Paragraf 3 zákona o dobrovolnické službě pak definuje, kdo je **dobrovolník**:

1) Dobrovolníkem se může stát fyzická osoba

- a) starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky,
- b) starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

Dobrovolnictví se vyskytuje všude kolem nás a může mít tři různé formy. První formou je tzv. občanská participace, druhou formou je neformální dobrovolnictví, třetí formou je dobrovolnictví formální. Projekt využije třetí představenou formu – dobrovolnictví formální.

Dobrovolníci vykonávají svou činnost v rámci dobrovolnických center, u nestátních neziskových organizací spoluvytváří dobrovolnické programy, nebo se s nimi můžeme setkat přímo u poskytovatelů sociálních služeb. (Fórum pro SP, Trutnovská Romana, 2016, [online])

Dobrovolnictví zasahuje do širokého spektra oblastí. Mezi ty nejvyhledávanější oblasti v ČR řadíme oblast zdravotnictví, sociálních služeb, kultury, sportu, dobrovolnické činnosti s dětmi a mládeží, v ekologii, v rozvoji občanů, při mimořádných událostech a v dalších oblastech.

V kapitole analýza potřebnosti a její podkapitole analýza dokumentů jsme zjistili, že zájem o dobrovolnickou činnost ze strany občanů obcí mikroregionu je, musíme jen umět využít potenciálu a motivace, kterou případní zájemci o dobrovolnickou činnost mají.

7 Analýza potřebnosti

V analýze potřebnosti vycházíme zejména z dostupných dokumentů, které jsou k dispozici na portálu DSO mikroregionu Moštěnka a ze SWOT analýzy mikroregionu Moštěnka, která nám představí silné a slabé stránky, hrozby a příležitosti, které mikroregion v oblasti sociální pomoci nabízí.

7.1 Analýza dokumentů

Důležitými zdroji byla studie dokumentů, které jsou volně k dispozici na portálu DSO mikroregionu Moštěnka, a to např. „Strategie rozvoje DSO mikroregionu Moštěnka 2014-2022“, „Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb pro DSO mikroregionu Moštěnka na období 2019-2021“, Katalog poskytovaných služeb a služeb navázaných DSO.

- 1) „Strategie rozvoje DSO mikroregionu Moštěnka 2014-2022“ je střednědobým plánem, který slouží k nastartování dlouhodobých procesů vedoucích ke zlepšení sociálně-ekonomických podmínek života v obcích. Pro potřeby projektu jsem čerpala z odstavce Sociální služby, ve kterém se můžeme dozvědět, ve kterých místech občané mikroregionu mají možnost využívat sociálních služeb a na jakou oblast se tyto služby přímo zaměřují. Oblast děti s postižením ve volném čase zde nenalezneme.
- 2) „Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb DSO mikroregionu Moštěnka na období 2019-2021 byl vytvořen z důvodu chybějícího plánu sociálních služeb v mikroregionu, což mělo přímý dopad na kvalitu života v obcích. Pro potřeby projektu jsem čerpala z odstavce Zájem o dobrovolnickou činnost, který je součástí dotazníkové šetření v mikroregionu. Tento odstavec mimo jiné uvádí, že v obcích jde spíše o neorganizovanou, sousedskou výpomoc, nejčastěji pak v rámci spolků jednotlivých obcí.

Zajímavým údajem je procentní vyjádření zájmu o poskytování dobrovolnické činnosti ze strany občanů. Více než 30 % respondentů se v otázce zájmu o poskytování dobrovolnické činnosti vyjádřilo kladně, největší zájem projevila skupina osob ve věku 16-27 let. O využití dobrovolnické činnosti u osob s postižením mělo zájem 6,5 % respondentů.

V odstavci, Co chybí respondentům ke spokojenému životu v obcích se mimo jiné nachází i odpověď ohledně chybějících sociálních služeb nejen pro seniory, ale i pro skupinu dětí s postižením.

- 3) Katalog poskytovaných služeb DSO je vytvořený pro potřeby řešení naléhavých životních situací, ve kterém nalezneme kontakty na sociální služby pomoci.

Jedná se o katalog organizací, které v Olomouckém kraji poskytují služby pro jednotlivé ohrožené skupiny osob.

Ze získaných informací, které dokumenty poskytují a z aktivit, které mikroregion v oblasti pomoci nabízí, vychází zaměření sociálních služeb tohoto mikroregionu především pro občany seniorského věku. Nenajdeme zde službu ani volnočasovou aktivitu, která by svou pozornost soustředila na děti s postižením.

7.2 SWOT analýza mikroregionu Moštěnka

Silné stránky	Slabé stránky
personální obsazení	nízká aktivita občanů (oblast dobrovolnictví)
čerpání dotací	sociální nejistota (vliv rodiny)
obnova památek a zeleně	špatné mezilidské vztahy
kulturní a společenské využití	nedostatečné zázemí pro volnočasové aktivity
poloha regionu a organizace v blízkosti Hostýnských vrchů	služby v sociální oblasti pro nemobilní občany
spolková činnost	chybějící prorodinná opatření
spolupráce s MAS a obcemi	špatný stav dopravní infrastruktury
lidský potenciál	nedostatek pracovních příležitostí
krajinný potenciál	chybějící finanční podpora pro spolky obcí
udržování tradic	nedostatečná kapacita sociálních služeb
cyklostezky	vztahy k rodnému kraji
Příležitosti	Hrozby
sociální podnikání	migrace obyvatelstva
navrhovaný projekt	nedostatek financí
výměna zkušeností	náročná administrativa
rozvoj terénních služeb	závist
spolupráce mikroregionů a MAS	vandalismus
zlepšení dopravní obslužnosti	nedostatečné zabezpečení sociální oblasti
obnova sousedských vztahů	ohrožení tradic a zvyků
společné plánování sociálních služeb v regionu	nevyhovující systém a zaměření dotačních titulů

Komentář: K **silným** stránkám DSO a jejího mikroregionu můžeme s jistotou zařadit **personální obsazení** svazku. Sociální pracovníci zapojení v této organizaci pracují v prostředí, které je jim známé, dokážou pracovat v oblasti pomoci se zapojením kvalitních institucí a vracet sociální služby do obcí, které zde dlouhodobě chybí.

Finanční zdroje především na větší aktivity mikroregion úspěšně získává z nabízených **dotačních** titulů Evropské unie. Dalšími dotačními zdroji mikroregionu jsou dotace z Ministerstva pro místní rozvoj a dotace z Olomouckého kraje.

Velmi důležité je zprostředkování informací v regionu a shoda na společných aktivitách týkajících se **obnovy památek a zeleně** jednotlivých obcí mikroregionu.

Významnou silnou stránkou jsou **fungující spolky a organizace** jednotlivých obcí, které zajišťují svým občanům tolik potřebný sociální kontakt.

Důležitou součástí každé obce je udržování **kulturního a společenského vyžití** a s tím související **udržování tradic**, které posilují pocity sounáležitosti a udržují vazby mezi lidmi.

Poloha nedaleko Hostýnských vrchů umožňuje navštěvovat tuto lokalitu, která patří mezi turisticky vyhledávanou oblast protkanou sítí značených cyklotras, které lze využít i pro pěší turistiku.

Krajinný a lidský potenciál je podpořen spoluprací MAS – partnerství Moštěnka. Jedná se o obecně prospěšnou organizaci, která funguje na principu veřejné sféry, podnikatelů a neziskových organizací a významně svou činností přispívá k rozvoji Olomouckého a Zlínského kraje.

Mezi projektové záměry obcí patří i náměty na budování **cyklostezek**, které by spojovaly jednotlivé obce mikroregionu. V dnešní době nalezneme v mikroregionu spíše značené cyklotrasy, které vedou po silnicích nižších tříd, polních cestách a spojují tak jednotlivé obce a jejich atraktivitu.

Jednou s největších **příležitostí** DSO Moštěnka a jejího mikroregionu je podpora sociálního podnikání. Jedná se primárně o oblast podpory zaměstnanosti občanů sociálně znevýhodněných, podpory zaměstnanosti místních lidí a podpora sociálního začleňování.

Jako jednu z příležitostí můžeme zařadit **navrhovaný projekt**, který svým zaměřením napomůže k rozšíření sociálních služeb v oblasti, která v mikroregionu chybí.

Spolupráce mikroregionu s MAS – partnerství Moštěnka umožňuje bohatou **výměnu zkušeností**, které lze využít v mnoha oblastech rozvoje obcí. Vytrácející se sousedské vztahy a s tím související **sousedská výpomoc** je podporována společným plánováním sociálních služeb v jednotlivých obcích. Rozvíjí se **terénní služby**, a to i především díky

dotacím z EU, ze kterých je možno zakoupit potřebný dopravní prostředek, bez nějž by tuto službu nebylo možné provozovat.

Dopravní obslužnost zajišťuje Olomoucký integrovaný systém, který nabízí celodenní spoje mezi blízkými městy a obcemi. I přes nedostačující dopravní infrastrukturu, která se týká pouze některých obcí mikroregionu, nalezneme snahu zastupitelstev neustále zlepšovat dopravní situaci směrem k občanům jak po stránce dostupnosti, bezpečnosti, tak i pohodlí.

Slabou stránkou je nízká aktivita občanů v zapojení se do dobrovolnické činnosti. Důvodem nízké míry dobrovolnické činnosti je především špatná informovanost občanů samotného regionu o možnostech zapojení se do této oblasti pomoci.

Nedostatečná kapacita sociálních služeb ovlivňuje především **sociální nejistotu rodin**, které se dostaly do tíživé životní situace. Chybí zde podpora sociálního bydlení pro rodiny s dětmi, startovací byty pro mladé nebo bližší zaměření na **osoby s tělesným postižením**.

Chybějící zázemí pro trávení volného času vytváří prostor pro **ne příliš kvalitní mezilidské vztahy**, které se nemohou přirozeně vyvíjet. Snaha obecních **spolků** o kulturní a společenské aktivity je značně ovlivněna **finanční** podporou, která je nedostačující a snižuje sociokulturní potenciál.

V regionu ubývá **pracovních příležitostí**, existuje zde nadprůměrná nezaměstnanost. Mikroregion postrádá nabídku v oblasti podpory zaměstnanosti pečujícím osobám o mladší děti, dětí s postižením. Postrádá pomoc v oblasti slučitelnosti **rodinného**, pracovního a soukromého života. Například formou příměstských táborů, hlídání dětí pomocí dobrovolnické činnosti apod.

Častá migrace obyvatelstva narušuje přirozené **vztahy k rodnému kraji**. Obce osídlují obyvatelé okolních měst, kteří tyto vztahy jen těžko budují.

Za možnou **hrozbu** můžeme považovat **migraci obyvatelstva** směrem do větších měst za lepšími pracovními příležitostmi, k jistějšímu sociálnímu zázemí a zajímavějšímu kulturnímu vyžití.

Další významnou hrozbou je ztráta **finanční gramotnosti** obcí prostřednictvím dotačních programů, závislá a úzce související s **náročnou administrativou** při získávání financí z nabízených dotačních programů. Jistou hrozbu vidím i v **nevyhovujícím systému a zaměření dotačních titulů**. A to především z důvodu individuálních požadavků a potřeb každé obce, regionu, které by bylo třeba z dotací uspokojit.

Financování úzce souvisí s **udržitelností sociálních služeb**, s jejich rozvojem. Sociální oblast mikroregionu je závislá na dotačních titulech.

Změna osídlení obcí sebou přináší jednu z nejhorších lidských vlastností, kterou je v dnešní době **závist**. Jedná se především o příchod občanů z vyšších vrstev, kteří mají jistý standart narušující „obyčejný“ život v obci.

Chybí motivace a podpora mladých lidí k **udržování tradic a zvyků**, a to především ztrátou volného času, která je nedostatečná vysokým pracovním nasazením.

Ze SWOT analýzy vyplynulo, že organizace disponuje mnoha silnými stránkami, na první místo bych s jistotou zařadila personální obsazení spolku. Personální obsazení, krajinný potenciál a potenciál ve formě zájmu o dobrovolnickou činnost vytváří příležitosti k rozšíření sociálních služeb mikroregionu směrem k dětské populaci s různými formami postižení. Připravovaný projekt využívá tohoto potenciálu za účelem rozšíření poskytovaných sociálních služeb v oblasti mikroregionu.

7.3 Srovnání nabízené péče v obcích ČR a v zahraničí

Pro potřeby srovnání byla použita analýza organizace Naděje pro děti úplňku z.s. – Dostupnost služeb pro lidi s poruchou autistického spektra v ČR a Evropě, analýza a inspirace. Tento dokument vychází mimo jiné z dotazníkové šetření. Pro potřeby projektu byly použity informace týkající se úrovně krajů a obcí v ČR, Anglii a Dánsku.

Analýza organizace Naděje pro děti úplňku z.s. uvádí, že poskytování sociálních služeb v Anglii a Dánsku není založeno na diagnóze, ale na potřebě klienta. Z tohoto důvodu si tvůrce bakalářského projektu tento dokument dovolil použít pro srovnání nabízené péče v obcích ČR a v zahraničí (Anglii a Dánsku) pro všechny typy postižení, které jsou v projektu obsaženy.

7.3.1 Kvalita a dostupnost sociální péče v obcích ČR

Zaměřme se na naši působnost, a to obec. Jak bylo uvedeno, tato analýza byla zpracována i na základě dotazníkového šetření. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že výkon sociální práce v obcích je problematický s omezením pouze na základní sociální poradenství.

Křečková, Šimáček (2018, s.41) „...protože na obcích prostě nedisponujeme nabídkou navazujících odborných služeb pro tuto cílovou skupinu. My opravdu nevíme, kam ty zoufalé rodiny odkázat a zpátky domů je poslat vážně nemůžeme“.

K mapování na úrovni obcí nedochází i přes to, že obce mají k těmto dětem a jejich rodinám nejbližší. Křečková, Šimáček (2018, s.42) uvádí: „Přitom zásadní výhoda obcí je jejich navázanost na místní obyvatele“.

7.3.2 Kvalita a dostupnost sociální péče obcí v zahraničí

Předmětem analýzy organizace Děti úplňku – Dostupnost služeb pro lidi s poruchou autistického spektra v ČR a Evropě, analýza a inspirace jsou státy Evropy – Anglie, Belgie, Dánsko, Irsko a Španělsko.

Ve většině zemí Evropy dominuje princip subsidiarity, tj. přenášení odpovědnosti za poskytování sociálních služeb podle potřeb občanů na regionální a místní samosprávy. Stát vytváří legislativní podmínky, regiony a samosprávy řídí a organizují regionální a místní sítě sociálních služeb. Obce jsou odpovědné za rozvoj sociálních politik na podporu osob s postižením. Sociální služby jsou dominantně financovány z veřejných rozpočtů, obvykle kombinací úrovní veřejné správy v kombinaci stát, obce. Častými poskytovateli jsou neziskové organizace, organizace zřizované regiony. Čím více se uplatňuje princip subsidiarity a přenáší odpovědnost na nižší úroveň samosprávy, tím více jsou tyto samosprávy iniciativní. (Křečková, Šimáček, 2018)

Pro potřeby srovnání byly vybrány země Anglie a Dánsko.

Anglie

Oddělení sociálních služeb obcí jsou právně odpovědná za zajištění podpory pro zdravotně postižené děti, jejich sourozence, rodiče či pečovatele. Obce povinně vedou registr postižených dětí, poskytuje informace o službách, zajišťuje hodnocení potřeb zdravotně postižených dětí a poskytuje služby k uspokojení těchto potřeb. Mezi dostupné služby pro děti s postižením patří zejména pomoc s osobní péčí, vybavení pro odpočinek a volný čas, podpora mobility (při cestování), dovolená a volný čas,

oddych a další. Sociální pracovník obce je zodpovědný za vyhodnocování potřeb dětí, osob s postižením. Pokud potřebná služba není v obci dostupná, obec může využít služeb sousední obce kde je volná kapacita. Obce si mezi sebou tyto služby zakupují. Systém péče v zemi nabízí vysokou variabilitu. (Křečková, Šimáček, 2018)

Dánsko

Nárok na poskytnutí sociální služby v obcích Dánska není podmíněn diagnózou klienta.

Podklad pro rozsah a financování služeb připravuje sociální pracovník obce, který posuzuje funkční úroveň dítěte/dospělého klienta a jeho skutečné potřeby.

Podle zákona o sociálních službách v Dánsku je obec plně odpovědná za poskytování sociálních služeb v takovém rozsahu, který pokryje potřeba klienta.

Obce v Dánsku samy postupně poskytují více služeb klientům s chováním náročným na péči.

V Dánsku neexistuje hromadný portál evidence občanů s postižením, obce mají ucelené informace o potřebách občanů, zejména díky vysoké odpovědnosti za poskytování péče a podpory. Obce Dánska jsou významně zapojeny do plánování rozvoje sociálních služeb. Obce jsou povinny poskytnout rodině vyšetření poruch chování dětí, podporu sociálního pracovníka. Obce se v žádném případě nemohou dovolit ignorovat potřeby klientů, a to už z důvodu, že jim to nařizuje zákon, ale i proto, že dochází k přísným kontrolám ze strany ministerstva.

Sociální služby v Dánsku jsou financovány především daněmi, sociální dávky rozdělují také obce. Sociální pracovníci Dánska patří mezi respektované profese s dobrou reputací a vysokým společenským statusem. (Křečková, Šimáček, 2018, s. 72-76)

7.4 Projekty realizované v ČR a v zahraničí

V ČR a v zahraničí nenalezneme mnoho podobných projektů, které by vykazovaly stejné parametry jako má navrhovaný projekt. Základní parametry projektu jsou péče o děti s postižením ve volném čase formou turistických aktivit, dobrovolnická činnost a organizovanost přímo obcemi (spolky obcí). Do parametrů nebyly záměrně zařazeny pobytové či příměstské tábory, které v ČR a v zahraničí provozuje mnoho organizací.

V ČR nalezneme projekt, který realizuje MAS Český les z.s. pod názvem „S námi nejste sami“. Projekt za pomoci dobrovolnické činnosti organizuje volnočasové aktivity pro děti s postižením, včetně turistických výletů. (MAS Český les, 2025 [online])

Příkladem v zahraničí by mohly být projekty, které jsou realizovány v rámci organizace „Društvo za kulturo inkluzije“ ve Slovinsku. Organizace se zaměřuje na podporu integrace osob s postižením, mimo jiné i formou volnočasových turistických aktivit, a to prostřednictvím dobrovolnické činnosti. (Društvo za kulturo inkluzije, 2021 [online])

Organizací, které dokážou pokrýt potřeby dětí s postižením v jejich volném čase existuje mnoho, a to jak v ČR, tak v zahraničí. Hovoříme ale především o péči ve volném čase, která je poskytována formou denních stacionářů, příměstských nebo pobytových táborů. Počet spolků malých obcí, které by realizovaly podobný projekt navrhovanému, není příliš vysoký.

7.5 Cílová skupina

Hlavní cílovou skupinou projektu jsou děti s postižením, jejichž životní situace vyžaduje pomoc jiné osoby, z důvodu omezené soběstačnosti způsobené zdravotním stavem. Kapitola vymezí jak přímé účastníky, tak nepřímé účastníky projektu.

7.5.1 Přímí účastníci projektu

Přímými účastníky projektu budou děti s postižením, koordinační tým a dobrovolníci. Tyto skupiny lidí se budou přímo podílet na realizaci projektu, budou tedy jejichmi přímými příjemci.

Děti s postižením získají příležitost k rozvoji svých sociálních a komunikačních dovedností. Realizace projektu povede ke zlepšení jejich fyzické kondice a psychické pohody.

Koordinační tým získá nové dovednosti a zkušenosti v oblasti organizace aktivit, které se týkají specifické skupiny osob, dětí s postižením. Členové koordinačního týmu budou schopni zkušenosti předávat ostatním sociálním pracovníkům okolních mikroregionů.

Dobrovolníci dostanou možnost zapojit se do změn v komunitě, budou se přímo podílet na zlepšení kvality života dětí s postižením.

7.5.2 Nepřímí účastníci projektu

Mezi nepřímé účastníky projektu lze zařadit kolektiv organizace, rodiče dětí a občany jednotlivých obcí. Jedná se o osoby, které se nebudou přímo podílet na realizaci projektu, ale projekt má na ně jistý dopad.

Pracovníky organizace projekt může motivovat k dalším nápadům, mohou vznášet různé podněty, projekt pro ně může být jistým impulzem, aby se oni sami stali dobrovolníky.

Pro **rodiče dětí** bude realizace projektu jakousi možností odpočinku, možností využití volného času sami pro sebe. Realizací projektu se **občanům** zvýší povědomí o potřebách dětí s postižením, budou se moci sami zapojit do dobrovolnické činnosti, a tím podpořit komunitní soudržnost v obcích.

7.5.3 Velikost cílové skupiny

Údaje o počtu dětí s postižením, které žijí v mikroregionu Moštěnka, nenalezneme v žádné statistice. Samotné obce si evidenci dětí s postižením nevedou. Viz. kapitola 7.3 Srovnání nabízené péče v obcích ČR a v zahraničí. Na základě osobní znalosti regionu bude projekt nabídnut pro skupinu 10 dětí.

7.6 Stakeholderi projektu

Pro vyhodnocení nejdůležitějších stakeholderů jsme vycházeli z Analýzy potřebnosti a Klíčových aktivit. Pořadí jsme zvolili dle důležitosti, přičemž na prvních třech místech jsou uvedeny nejpodstatnější skupiny stakeholderů projektu.

- Organizace DSO mikroregionu Moštěnka je nejdůležitějším subjektem projektu.
- Pracovníci, kteří v této organizaci pracují znají prostředí mikroregionu a především děti, které v této oblasti žijí.
- Děti jsou dalšími stakeholdery projektu. Účast dětí na projektu je klíčovou podmínkou pro realizaci projektu.
- Nezastupitelnou roli představují stakeholderi v podobě dobrovolníků. Projekt je postaven na dobrovolnické činnosti, bez přítomnosti této skupiny by nebylo možné projekt uskutečnit.

- Další podstatnou skupinou jsou rodiče dětí žijících v mikroregionu Moštěnka. Je zde předpoklad vyšší důvěry v projekt, a to v souvislosti s osobní znalostí pracovníků organizace.
- Dalšími stakeholdery budou zastupitelé obcí a obecní úřady, kteří budou zajišťovat informovanost o projektu místními rozhlas.
- V neposlední řadě Olomoucký kraj, který nabízí finanční podporu organizacím prostřednictvím grantu.

7.7 Cíl projektu

Cílem projektu je zajistit dětem s postižením péči ve volném čase, formou přístupných turistických aktivit, které budou zaměřeny na jejich specifické potřeby, a to za pomoci dobrovolnické činnosti pod odborným vedením koordinačního týmu DSO mikroregion Moštěnka.

Cíle stanovím dle metody SMART následovně

- 1) Cíl bude specifický – cíl projektu je specifický vzhledem k cílové skupině. Výsledkem projektu jsou turistické trasy a aktivity, které budou akceptovat specifické potřeby dětí.
- 2) Cíl bude měřitelný – měřitelnost bude závislá na spokojenosti účastníků projektu a počtu zúčastněných dětí. Spokojenost a počet účastníků bude průběžně monitorován. V případě kladných výsledků hodnocení spokojenosti bude projekt možno realizovat i nadále s obnovou turistických tras a aktivit.
- 3) Cíl bude dosažitelný – důležitým aspektem dosažitelnosti projektu je jeho organizační zajištění, s důrazem na zajištění dobrovolnické činnosti. Dále je nezbytný zájem ze strany dětí.
- 4) Cíl bude relevantní – komunitní centrum DSO Moštěnka se zabývá otázkou pomoci, je otevřená dobrovolnické činnosti.
- 5) Cíl bude časově ohraničený – turistické vycházky budou probíhat vždy o víkendu, v sobotu či v neděli během měsíce května a června.

7.7.1 Současný stav

V kapitole 7.1 Analýza dokumentů bylo zjištěno, že Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Moštěnka v současné době nenabízí žádný program pomoci dětem s postižením v jejich volném čase. Aktivitu vyvíjí spíše směrem ke starší populaci.

V Olomouckém kraji žije 3 800 dětí do 15 let s postižením, 50 % s mentálním postižením, 20 % s kombinovaným postižením a 19 % dětí s poruchou autistického spektra. Olomoucký kraj ve své Strategii rozvoje systému péče o ohrožené děti Olomouckého kraje do roku 2035 uvádí jednu ze svých Výzev: „Dostatek místně, časově a finančně dostupných volnočasových aktivit pro děti s hendikepem“. Předloha projektu napomáhá zlepšit situaci v kraji.

7.7.2 Očekávaný stav

Navrhovaný projekt „Péče o děti s postižením formou turistických volnočasových aktivit“ svým zaměřením rozšíří nabídku sociálních služeb poskytovaných v mikroregionu směrem k těmto dětem. Projekt bude hodnocen průběžně, v závěru proběhne vyhodnocení celého projektu, bude sepsaná evaluační zpráva. Kladné výsledky hodnocení by se mohly stát impulzem pro rozšíření turistických volnočasových aktivit do dalších míst regionu, v dalších intervalech roku.

Na základě získaných zkušeností při práci s dětmi s postižením by bylo možné rozšířit služby sociální péče o výtvarné činnosti, kulturní činnosti, které by probíhaly ve vnitřních prostorách, které obce mají k dispozici (např. kulturní domy, společenské místnosti apod.) a to v obdobích, která nepřejí pobytu venku.

7.8 Klíčové aktivity, indikátory, výsledky a výstupy

Kapitola představí aktivity, které úzce *souvisí s bezproblémovým průběhem projektu*, seznámí nás s indikátory, které napomohou k dosažení stanoveného cíle. Indikátory a předpokládaná rizika s možnými návrhy řešení budou podrobněji rozepsaná v textu.

Tabulka 1: Klíčové aktivity

Číslo aktivity	Název aktivity	Indikátory	Výsledky	Výstupy
Klíčová aktivita č. 1	Tvorba týmu pro koordinaci projektu, Zajištění personálu	1 zápis o tvorbě koordinačního týmu	odborné zajištění projektu	koordinační tým
Klíčová aktivita č. 2	Zabezpečení administrativních úkolů	1 administrativní pracovnice	administrativní podpora	administrativní úkony
Klíčová aktivita č. 3	Mediální prezentace projektu	3 způsoby prezentace, 1 seznam dětí, individuální plány	zájem o účast dětí na projektu, stanovení cílů spolupráce	prezentace služby, potřeby dětí pro tvorbu IP
Klíčová aktivita č. 4	Zajištění dobrovolníků	3 nástroje oslovení dobrovolníků	zájem o dobrovolnickou činnost	hledání dobrovolníků, rozhovory s dobrovolníky
Číslo aktivity	Název aktivity	Indikátory	Výsledky	Výstupy
Klíčová aktivita č. 5	Vstupní pohovory – školení dobrovolníků	zápisy ze vstupních pohovorů, podklady a školení, smlouvy s dobrovolníky	zajištění projektu po stránce provozu	zaškolení a smluvně zajištění dobrovolníci
Klíčová aktivita č. 6	Seznamovací schůzka	navázání vztahu	vzájemné poznání dětí, rodičů a dobrovolníků	zajištění seznamovací schůzky
Klíčová aktivita č. 7	Vycházkové trasy	3 turistické trasy s doprovodnými aktivitami, 4 teorie a 2 metody SP	úspěšná realizace projektu, proces sociálního začleňování	příprava turistických tras, zapojení dětí do procesu sociálního začleňování
Klíčová aktivita č. 8	Zhodnocení projektu	1 závěrečná evaluační zpráva	vyhodnocení projektu	průběžné hodnocení projektu

Zdroj: vlastní zdroj

Klíčová aktivita č. 1: Tvorba týmu pro koordinaci projektu, zajištění personálu

Projekt bude nabídnut organizaci DSO mikroregion Moštěnka. Organizace disponuje odborným personálem, z personálního hlediska bude projekt zajišťovat koordinátorka sociálních služeb a sociální pracovnice Komunitního centra DSO Moštěnka – koordinační tým projektu. Koordinační tým stanoví předseda, místopředseda a rada DSO Moštěnka, bude proveden zápis o tvorbě koordinačního týmu. Tým bude zajišťovat veškeré následující klíčové aktivity, a to za pomoci administrativní pracovnice a kontaktních pracovníků obcí. Administrativní pracovnice a kontaktní pracovníci nejsou zahrnuti do koordinačního týmu, nezajišťují provoz projektu po celou dobu.

Indikátor: 1 zápis o tvorbě koordinačního týmu

Riziko: nízký počet osob koordinačního týmu

Návrh řešení: Zapojení sociálních pracovníků ostatních obcí mikroregionu. Předpoklad vysokého počtu účastníků projektu je nízký.

Klíčová aktivita č. 2: Zabezpečení administrativních úkolů

Administrativní záležitosti bude zajišťovat administrativní pracovníce na základě rozhodnutí koordinátorky sociálních služeb. Na základě podkladů, které obdrží od koordinačního týmu, zajistí kancelářské potřeby pro tvorbu letáčků, sepiše interní směrnici, připraví vzor smlouvy s dobrovolníky, založí karty dobrovolníků a hodnotící kritéria, která budou předána dobrovolníkům pro potřeby průběžného hodnocení projektu. Zakoupí a zaeviduje pomůcky a potřeby (uvedeny v Rozpočtu), bude se podílet na tvorbě obrázkového katalogu a komunikačních kartiček.

Pomoc při tvorbě obrázkového katalogu mohou poskytnout kontaktní pracovníci obcí, pořídí fotografie míst, která budeme chtít navštívit. Obrázkový katalog ze získaných fotografií vytvoří administrativní pracovníce ve spolupráci s koordinačním týmem. Podklady (motivy) pro kartičky opět připraví koordinační tým na základě zjištěných potřeb dětí.

Indikátor: 1 administrativní pracovníce

Riziko: náročná administrativa, časová náročnost

Návrh řešení: rozložení povinností do více míst, například kontaktní pracovníci

Klíčová aktivita č. 3: Mediální prezentace projektu

Samotné představení projektu konečným uživatelům by mělo probíhat s dodržением pravidel jakékoliv prezentace. Dodržení prezentačních pravidel je nutné pro lepší pochopení projektu, akceptaci veřejnosti. Nesmíme opomenout, že projekt bude nabídnut jak cílové skupině, tak především rodičům dětí.

Pro samotnou realizaci projektu je nezbytné znát specifické potřeby cílové skupiny, kterou jsou děti s postižením. Jako formu oslovení zvolíme osobní schůzku, kterou budou vykonávat jak koordinátorka sociálních služeb, tak sociální pracovníce. Na těchto osobních schůzkách budou koordinačním týmem zapsány formy postižení dětí a jejich specifické potřeby. Zjištěné specifické potřeby budou podkladem pro tvorbu

individuálního plánu každého dítěte. IP sestaví sociální pracovníce. Plnění stanovených cílů v IP bude sloužit pro vyhodnocení projektu.

Informační letáčky a hlášení rozhlasu budou zastávat funkci informativní v tom smyslu, ve který den a čas koordinátorky do konkrétní obce zavítají a předají přesné informace o nabízené službě. Letáčky a hlášení rozhlasu bude udávat místo, nejlépe na veřejném prostranství obce, na kterém se rodiče dětí i s dětmi o projektu dozvědí více. Představení projektu by mělo obsahovat název projektu a tým, který bude projekt zajišťovat a také hodnotovou nabídku, jaký přínos bude mít pro cílovou skupinu. Uvést pro jakou cílovou skupinu je projekt určen a plán realizace projektu. Na tvorbě letáčků a na rozhlasovém hlášení budou spolupracovat koordinátorka sociálních služeb a sociální pracovníce. Letáčky a rozhlasové hlášení budou mít za úkol předat a vyvěsit do jednotlivých obcí kontaktní pracovníci DSO Moštěnka.

Indikátor: 3 způsoby prezentace, 1 seznam dětí s jejich specifickými potřebami–potencionálními zájemci o službu, individuální plány dětí

Riziko: nezájem o nabízenou službu; obava rodiče přenechat dítě jiné osobě

Návrh řešení: Využijeme osobní schůzky, kterou naplánujeme poutavým způsobem. Dětem může být představen kamarád v podobě plyšového talismanu, který s nimi bude vycházky absolvovat. Připraveny budou kartičky, obrázkový katalog, ve kterém budou trasy představeny s obrázky aktivit, které budou jejich součástí. Rodičům bude předána informace o výběru dobrovolníků z komunity obcí, aby byli známí jak dětem, tak i rodičům. Rodičům bude umožněno trasy absolvovat nejprve s dětmi, odloučení bude až po zvážení rodičů.

Klíčová aktivita č. 4: Zajištění dobrovolníků

Oslovení dobrovolníků budou zajišťovat jak koordinátorka sociálních služeb, tak sociální pracovníce. Před získáváním dobrovolníků si stanovíme, jak by měl dobrovolník pro potřeby cílové skupiny vypadat. Tato kritéria předem určí koordinační tým, a to na základě osobní znalosti dětí s postižením, které v mikroregionu žijí. Koordinační tým má již jistou představu, která vychází z osobní znalosti občanů regionu. Následně bychom měli přemýšlet, kde takové dobrovolníky můžeme najít a jakou formu náboru zvolíme. Z důvodu, že se projekt bude uskutečňovat v malých obcích, ve kterých se občané navzájem dobře znají, bude vhodné oslovit dobrovolníky z řad občanů obcí.

Oslovení může proběhnout jak osobním pohovorem na ulici, tak hlášením rozhlasu nebo umístěním letáčků na informačních tabulích obcí. Osobní oslovení bude probíhat prostřednictvím koordinačního týmu, vyvěšení letáčků a předání rozhlasového hlášení zastanou kontaktní pracovníci obcí.

Indikátory: 3 nástroje oslovení dobrovolníků

Riziko: nezájem o dobrovolnickou činnost

Návrh řešení: Důležité je správné představení předmětu projektu, ve kterém budeme klást důraz na pomoc druhým, na možnost seznámení se s novými lidmi a zkušenostmi a získání nových zážitků.

Klíčová aktivita č. 5: Vstupní pohovory – školení dobrovolníků

První fází této aktivity bude vstupní pohovor s dobrovolníky. Vstupní pohovor bude zajištěn koordinačním týmem a bude probíhat v komunitních centech, nebo na místě, které si koordinační tým zvolí. Výsledkem bude zápis ze vstupního pohovoru.

Ve druhé fázi proběhne školení dobrovolníků. Školení bude vykonávat koordinační tým, který má k tomuto patřičné vzdělání a předpoklady, a to v prostorách komunitních center. Čas a přesné místo si stanoví po domluvě koordinátorka a sociální pracovníce s dobrovolníky dle jejich časových možností.

V praxi se setkáváme s formou individuálního školení dobrovolníka. Tato forma se používá nejčastěji v případech, kdy po vstupním pohovoru je patrné, že je dostatečně motivován, představa o své roli je jasná a je obeznámen s výkonem dobrovolnické činnosti v organizaci. Tento postup se používá nejčastěji v případě, kdy se jedná o dobrovolníka známého z jisté komunity, nejčastěji z malé obce. (HESTIA, o.s, Metodika dobrovolnictví v sociálních službách, s. 48)

Podkladem pro školení dobrovolníků budou přílohy tohoto projektu, Příloha č. 2, 3, 4 a 5 a to jak charakteristiky jednotlivých postižení, tak i popis vycházkových tras a jejich doprovodných aktivit. Poslední fází bude doplnění osobních údajů dobrovolníků do předpřipravených vzorů smluv, to zajistí koordinační tým. Výsledkem této aktivity bude proškolený a smluvně zajištěný dobrovolník.

Indikátor: zápis ze vstupního pohovoru, podklady a školení, smlouva s dobrovolníkem

Riziko: obava dobrovolníků

Návrh řešení: výběr dobrovolníků musí proběhnout již se seznámením se s cílovou skupinou, školení bude obsahovat veškeré informace o potřebách dětí, aby se předešlo obavám

Klíčová aktivita č. 6: Seznamovací schůzka účastníků projektu

Koordinační tým naplánuje schůzku, na které proběhne první osobní seznámení dětí a dobrovolníků. Bude se jednat o seznamovací schůzku, na které dojde k navázání vztahu mezi dítětem a dobrovolníkem. Schůzka proběhne ve venkovních prostorách za obecním úřadem v obci Čechy. Je zde zázemí v podobě zastřešeného sezení, děti mohou využít malé hřiště s průlezkami, kamínky a travnatou plochou. Na schůzku přijedou rodiče i s dětmi. Vznikne zde prostor jak pro seznámení dětí s dobrovolníky, tak prostor pro seznámení rodičů s dobrovolníky. Dobrovolníci budou mít možnost poznat, jak se děti chovají, jak se projevují. Rodiče získají přehled, kdo s jejich dětmi bude vycházky absolvovat. Je zde velký předpoklad, že rodiče budou dobrovolníky osobně znát.

Indikátor: navázání vztahu mezi dobrovolníkem a dítětem

Riziko: neshledáváme žádné, aktivita není svým obsahem náročná

Návrh řešení: z důvodu, že u této aktivity nepředpokládáme riziko

Klíčová aktivita č. 7: Vlastní podstata – program projektu Vycházkové trasy a jejich doprovodné aktivity

Pro samotnou realizaci projektu jsou klíčové vycházkové trasy. Vycházkové trasy jsou vypracovány v Příloze č. 5 tvůrcem projektu. Tato Příloha obsahuje jak popis jednotlivých tras, doprovodných aktivit, cílů, pomůcek, tak i časový harmonogram. Samotná realizace tras a jejich doprovodných aktivit bude v kompetenci dobrovolníků. Koordinační tým se již těchto vycházek nebude účastnit. Není ale vyloučena jejich dobrovolná účast. Tyto trasy budou doprovázet aktivity, které by měly mít funkci ztraktivnění vycházek samotných. Trasy jsou zvoleny na základě znalosti terénu a možností, které mikroregion nabízí. Jak samotná náročnost jednotlivých tras, tak i aktivity, které budou doprovodným programem jsou sestaveny tvůrcem projektu s ohledem na možnosti cílové skupiny. Klíčová aktivita č. 7 vytváří prostor pro uplatnění teorií a metod SP, které podporují sociální začleňování dětí do skupiny, komunity. Budou

využity poznatky teorie empowermentu, teorie sociálního učení, přístupu orientovaného na člověka a transakční analýzy her. Program Klíčové aktivity využije metodu SP s jednotlivcem propojenou s metodou skupinové práce.

Indikátor: 3 turistické trasy s doprovodnými aktivitami, 4 teorie a 2 metody SP

Riziko: nepříznivé počasí

Návrh řešení: Aktivita bude probíhat vždy v sobotu, v případě nepříznivého počasí v tento den bychom mohli stanovit jako náhradní den neděli. Občasné přeháňky by byly řešeny pláštěnkami proti dešti.

Klíčová aktivita č. 8: Evaluace projektu

Během vycházek bude probíhat předběžné hodnocení spokojenosti dětí. Jako základní hodnotící prostředky volím zájem o aktivity, nadšení pro výlet a celkové psychické rozpoložení - tzv. hodnotící kritéria. Kým budou vypracována hodnotící kritéria a podklady pro ně jsem uvedla u Klíčové aktivity č. 1.

Úkolem dobrovolníků bude informovat koordinátorky projektu o rozpoložení dětí, o jejich přístupu, zájmu o aktivity, a to na průběžných schůzkách. Průběžné schůzky si stanoví koordinátorky v časovém horizontu dle potřeb.

Konečná evaluace bude provedena koordinačním týmem projektu na základě průběžných informací obdržených na schůzkách během trvání projektu a plněním stanovených cílů v individuálním plánu dětí. Konečná evaluace bude zanesena koordinačním týmem do závěrečné evaluační zprávy.

Indikátor: 1 závěrečná evaluační zpráva

Riziko: chybné hodnocení dobrovolníků

Návrh řešení: Předejít chybovosti v průběžném hodnocení, které bude úkolem dobrovolníků, můžeme vytvořením podkladu, který bude obsahovat hodnotící škálu pro ulehčení tohoto procesu rozhodování.

8 Management rizik

V této kapitole budou uvedena rizika, která mohou průběh projektu doprovázet.

Podrobný popis rizik s jejich návrhem řešení je uveden v kapitole Klíčové aktivity.

Tabulka managementu rizik má za úkol tyto rizika zpřehlednit. V tabulce jsou uvedeny pravděpodobnosti vzniku rizika a dopady na průběh a realizaci projektu.

Tabulka 2: Management rizik

Identifikace případných rizik	Pravděpodobnost vzniku rizika (nízká, střední, vysoká)	Dopad (malý, střední, velký)	Návrh řešení
nízký počet osob koordinačního týmu (Klíčová aktivita č. 1)	nízká	střední	zapojení sociálních pracovníků obcí
náročná administrativa, časová náročnost (Klíčová aktivita č.2)	střední	střední	rozložení povinností do více míst (kontaktní pracovníci)
nezájem o službu; obava rodičů (Klíčová aktivita č. 3)	nízká střední	velký velký	představení projektu poutavým způsobem za pomoci aktivizačních pomůcek; zapojení dobrovolníků z obcí
nezájem o dobrovolnickou činnost (Klíčová aktivita č. 4)	střední	velký	důraz na pomoc druhým, získání nových zkušeností
obava dobrovolníků (Klíčová aktivita č. 5)	střední	střední	kvalitně předané informace o formách a specifických potřebách dětí
žádné riziko (Klíčová aktivita č. 6)	žádná	žádný	žádný návrh řešení
nepříznivé počasí (Klíčová aktivita č. 7)	nízká	malý	změna dne vycházky, pláštěnky do deště
chybné hodnocení dobrovolníků (Klíčová aktivita č.8)	nízká	malý	vytvoření hodnotícího podkladu

vlastní zdroj

9 Výstupy a výsledky

Výstupy

Předpokládaným hlavním výstupem projektu je příprava realizace tří vycházkových tras a zapojení dětí do procesu sociálního začleňování. Výstupem je také stanovení koordinačního týmu, který disponuje znalostmi a dovednostmi v oblasti sociální práce s dětmi a mládeží.

Dalšími výstupy projektu jsou administrativní úkony, jako je příprava vzorů smluv, obrázkového katalogu a kartiček pro potřeby dětí, nákup materiálních pomůcek. Správná prezentace služby vytvoří prostor k zajištění účastníků projektu. Budou zjištěny specifické potřeby dětí, které poslouží jako podklad pro tvorbu IP. Výstupem projektu je hledání dobrovolníků v rámci obcí mikroregionu a rozhovory s nimi. Jejich smluvní zajištění a proškolení. Důležitým výstupem je uskutečnění seznamovací schůzky, na které proběhne seznámení dětí, jejich rodičů s dobrovolníky. Vycházkové trasy jsou sestaveny s ohledem na specifické potřeby dětí v prostředí mikroregionu Moštěnka. Výstup v podobě průběžného hodnocení povede k úspěšnému vyhodnocení projektu.

Výsledky

Hlavním výsledkem projektu je zavedení inovativní služby do komunity malých obcí, která zajistí péči ve volném čase dětem s postižením. Péče povede k osamostatňování dětí. Výsledkem bude sociální začlenění dětí do skupiny, komunity obce.

V rámci organizace dojde k rozvoji odborných zkušeností s plánováním podobných projektů. Rozšíří se služby sociální péče v mikroregionu. Bude podpořeno povědomí o dobrovolnické činnosti. Rodičům dětí bude vytvořen prostor pro volný čas. Vyhodnocení projektu poslouží ke zhodnocení projektu do budoucna.

10 Přidaná hodnota projektu

Projekt péče o děti s postižením formou volnočasových turistických aktivit na území mikroregionu Moštěnka přináší několik přidaných hodnot, a to jak přímým, tak nepřímým účastníkům projektu.

Přímými účastníky projektu jsou děti, koordinační tým a dobrovolníci. Dětem projekt umožní zapojit se do takových aktivit, které jsou pro ně v této oblasti běžně nedostupné. Aktivita v rámci prostředí regionu umožní dětem začlenění do širší komunity a zlepší interakci s vrstevníky a dospělou populací v obcích. Zlepšení interakce ve smyslu zlepšení komunikačních dovedností, spolupráce a navazování přátelských vztahů.

Další přidanou hodnotou projektu je rozvoj fyzických a psychických dovedností dětí. Pravidelným pobytem v přírodě budou posíleny motorické a pohybové dovednosti dětí, účast na aktivitách v přírodě přináší dětem relaxaci a odpočinek. Pobyt v přírodě děti seznámí s tím, co je životní prostředí, rozvinou svou ekologickou výchovu.

Koordinační tým získá zkušenosti v oblasti sociální pomoci a péče dětem s postižením, která v oblasti není zatím dostupná. Členům koordinačního týmu napomůže k získání dovedností a zkušeností s plánováním a realizací aktivit pro děti s postižením. Zajištění takového projektu bude vyžadovat skvělou spolupráci mezi členy týmu, tato spolupráce může vést k vytvoření pevnějších pracovních vztahů. Poslední skupinou přímých účastníků projektu jsou dobrovolníci. Dobrovolníci budou pracovat se skupinou dětí, které mají různé potřeby, rozšíří si dovednosti a zkušenosti, naučí se využívat trpělivosti a porozumění. Dobrovolníkům realizace projektu napomůže k pocitu smyslu a naplnění. Zapojením se do komunity pomáhajících pracovníků dobrovolníci zformulují své hodnoty, zásadní hodnotou je respekt k jedinečnosti a k potřebám každého dítěte. Dobrovolníci si rozvinou svůj smysl pro empatii, naučí se pomáhat těm, kteří pomoc potřebují.

Do skupiny nepřímých účastníků projektu byl zařazen kolektiv organizace, rodiče dětí a občané jednotlivých obcí. Kolektiv organizace získá praktické zkušenosti s plánováním podobných projektů. Organizace zviditelní své působení v oblasti poskytování sociálních služeb směrem k dětem s postižením. Na základě vlastních zkušeností bude moci projekt představit ostatním regionům nebo organizacím, které se péčí o děti s postižením zabývají. Realizací projektu si organizace vybuduje důvěru a loajalitu vůči rodičům dětí, vybuduje si sociální základnu ve formě příznivců, kteří ji budou v jejích činnostech

podporovat. Nesmíme opomenout podstatnou přidanou hodnotu projektu ve formě získání jisté evidence dětí s postižením, která v obcích regionu chybí, viz. kapitola 7.3 Srovnání nabízené péče v obcích ČR a zahraničí. Projekt svým zaměřením přináší rodičům dětí několik benefitů. Můžeme hovořit o podpoře duševní pohody, přinese do jejich životů čas na odpočinek, čas na osobní zotavení. Posílí vztahy v rodině, rodiče budou mít více času jeden na druhého, pokud v rodině žije zdravé dítě, můžeme hovořit o navýšení času i pro něj. Rodiče mohou sdílet tyto zkušenosti s ostatními, předávání zkušeností může napomoci dalším rodinám, které pečují o dítě s postižením. Občanům obcí napomůže k posílení komunitní soudržnosti, zvedne se motivace k angažovanosti zapojení se do pomáhajících procesů. Bezesporu se změní pohled na osoby s postižením, odbourá se stigma a předsudky, které v komunitách malých obcí vůči lidem s postižením přetrvávají. Obecně se zvýší povědomí o problematice dětí s postižením, o jejich potřebách, vytvoří se podmínky ke zlepšení postojů veřejnosti vůči těmto dětem v malých obcích. Vytvoří se příležitosti pro občany obcí, aby se sami stali dobrovolníky. Občané obcí získají jistou hrdost na to, že žijí v obcích, které se starají o své občany (děti) v nepříznivých životních situacích.

Přínosem pro tvůrce projektu bude zavést do komunity malých obcí inovativní službu, která se bude soustředit na péči o děti s postižením ve volném čase, a to přímo v jejich místě bydliště či blízkém okolí.

11 Harmonogram projektu

První klíčovou aktivitou je Tvorba týmu pro koordinaci projektu a zajištění personálu. Organizačně bude projekt zajištěn DSO mikroregionem Moštěnka a jeho Komunitními centry. Z personálního hlediska je třeba sestavit koordinační tým projektu. Směrným ukazatelem zvolení koordinátorek projektu bude jejich odbornost. V organizaci DSO mikroregionu Moštěnka pracuje jak koordinátorka sociálních služeb, tak i sociální pracovnice. Vznikne dvoučlenný koordinační tým projektu, který bude spolupracovat s administrativní pracovnící a s nízkým využitím kontaktních pracovníků Sítě pomoci Moštěnka. Odhadovaný čas tvorby koordinačního týmu je **v rádech hodin**. Tato aktivita může být uskutečněna s dostatečným časovým předstihem, například již **v začátku měsíce ledna**.

Projekt je třeba zajistit po administrativní stránce, **Klíčová aktivita č. 2**. Zabezpečení administrativních úkolů proběhne v měsíci **lednu**, převážně ji bude zajišťovat administrativní pracovnice ve spolupráci s koordinačním týmem. Koordinační tým může požádat kontaktní pracovníky o pomoc při tvorbě obrázkového katalogu a komunikačních kartiček.

Úkolem koordinačního týmu bude projekt nabídnout cílové skupině, a to prostřednictvím Mediální prezentace projektu, **Klíčová aktivita č. 3**. Koordinační tým disponuje dobrou znalostí regionu. Důležité bude zvolit si dostatečný časový prostor pro oslovení dětí a jejich rodičů v jejich místě bydliště, při osobních schůzkách. V rámci této aktivity bude sociální pracovnící sestaven individuální plán dětí. Co se týče hlášení rozhlasu a vyvěšení letáček, je znalost regionu a osobní znalost pracovníků obcí velkým přínosem. **Aktivita číslo tři** by byla časově realizovatelná v rámci měsíce **února až března**.

Souběžně s Klíčovou aktivitou číslo tři je možné realizovat i **Klíčovou aktivitu č.4**, kterou je Zajištění dobrovolníků. Jak aktivita číslo tři, tak i aktivita číslo čtyři mají stanoveny velice podobné indikátory zajištění. V rámci projektu bude efektivní tyto dvě aktivity spojit, a to v období měsíce **února až března**.

Vstupní pohovory a školení dobrovolníků, **Klíčová aktivita č. 5** proběhne během měsíce **dubna**. Začátkem tohoto měsíce se uskuteční vstupní pohovory s dobrovolníky, v polovině měsíce dubna bude realizováno školení dobrovolníků. Vše bude zajištěno koordinačním týmem projektu.

Koncem měsíce **dubna** proběhne Seznamovací schůzka, kterou zajistí koordinátorka sociální služeb nebo sociální pracovnice. V projektu **Klíčová aktivita č. 6.**

Sedmou Klíčovou aktivitou jsou samotné Vycházkové trasy a jejich doprovodné aktivity. Každá vycházková trasa je zvolena dle možností, kterými cílová skupina disponuje. Na vycházkové trasy jsme si zvolily **víkendové dny, v měsíci květnu až červnu**. Každá vycházková trasa disponuje dostatečným časovým prostorem, **v délce minimálně pěti hodin**.

Během aktivity číslo sedm bude probíhat i průběžné hodnocení spokojenosti. Průběžné hodnocení bude mít vliv na Vyhodnocení celého projektu, Klíčovou **aktivitu č. 8.**

Průběžné hodnocení bude podkladem pro celkové vyhodnocení projektu a sepsání evaluační zprávy. Klíčová aktivita č.8 proběhne začátkem měsíce **července**.

Harmonogram projektu je graficky znázorněn za pomoci Ganttova diagramu níže.

Tabulka 3: Harmonogram, Ganttův diagram

Průběh projektu	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec
klíčová aktivita č. 1							
klíčová aktivita č. 2							
klíčová aktivita č. 3							
klíčová aktivita č. 4							
klíčová aktivita č. 5							
klíčová aktivita č. 6							
klíčová aktivita č. 7							
klíčová aktivita č. 8							

Zdroj: vlastní zdroj

12 Rozpočet projektu

Rozpočet projektu zahrnuje předpokládané náklady potřebné k dosažení cíle projektu. Je nutno říct, že každý rozpočet stanovený na začátku projektu je pouze tzv. odhadem. I přes tuto skutečnost je třeba rozpočet připravit co možná nejpřesněji a stanovit si položky zahrnuté a nezahrnuté do rozpočtu.

Mezi položky zahrnuté do rozpočtu bude patřit hlášení rozhlasu, materiál a potraviny.

Součástí položkového rozpočtu nebude ohodnocení pracovníků koordinačního týmu, je zde předpoklad, že svou funkci budou vykonávat v rámci své běžné pracovní doby. Dobrovolníci svou činnost vykonávají dobrovolně, bez nároku na odměnu.

Další položkou nezařazenou do rozpočtu budou svačiny a pitný režim dětí a dobrovolníků, bude zajištěno individuálně, z vlastních zdrojů.

Ceny jsou uvedeny pouze orientačně, jejich zjištění probíhalo za pomoci internetového vyhledávače a platných maloobchodních cen v kamenných prodejnách v den sestavení rozpočtu, tj. 22.2.2025.

Tabulka 4: Rozpočet

Název projektu: Péče o děti s postižením formou turistických volnočasových aktivit				
Organizace: DSO mikroregion Moštěnka, Dřevohostice, Náměstí 74, 751 14				
Popis položky	Počet	MJ		celkem
letáček (celkový náklad na tisk, obcí 22*2)	44	ks	8,00	352,00 Kč
deníček	20	ks	7,00	140,00 Kč
tužka/propiska	20	ks	9,00	180,00 Kč
mrkev	20	ks	2,00	40,00 Kč
jablko	20	ks	10,00	200,00 Kč
chléb	20	krajíc	5,00	100,00 Kč
špekáček	20	ks	10,00	200,00 Kč
pytel na odpadky	20	ks	5,00	100,00 Kč
gumové ochranné rukavice	20	ks	12,00	240,00 Kč
plyšový talisman	1	ks	300,00	300,00 Kč
hlášení rozhlasu (obcí 22 * 2)	44	ks	50,00	2 200,00 Kč
Celkem				4 052,00 Kč

Počty jsou stanoveny za předpokladu účasti 10 dětí, 10 dobrovolníků na všech třech vycházkových trasách.

Letáčky a hlášení rozhlasu je stanoveno dle rozsahu klíčových aktivit a počtu obcí mikroregionu.

(22 obcí mikroregionu, hlášení Klíčová aktivita č. 3, hlášení Klíčová aktivita č. 4.)

Zdroj: vlastní zdroj

12.1 Možnosti čerpání finančních prostředků

Možnost čerpat finanční prostředky pro účely projektu nabízí Olomoucký kraj, a to v podobě finančního grantu těm organizacím, které podporují děti v jejich volném čase.

Pro rok 2025 byl otevřen Program na podporu práce s dětmi a mládeží ve volném čase v Olomouckém kraji. Tento dotační program podporuje neziskové aktivity zaměřené na práci s dětmi a mládeží v Olomouckém kraji, včetně rozvoje volnočasových a neformálních vzdělávacích aktivit, táborů a jednorázových akcí. Cílem je naplnění priorit Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ a podpora organizací, které se věnují dětem a mládeži na krajské, regionální i místní úrovni. (Olomoucký kraj, Program na podporu práce s dětmi a mládeží ve volném čase v Olomouckém kraji v roce 2025 [online])

Finanční grant, který je uveden pro rok 2025 není ojedinělý. Olomoucký kraj každoročně tyto granty v rámci kraje vyhlašuje, je zde tedy předpoklad i pro 2026.

Závěr

Cílem projektu je zajistit dětem s postižením péči ve volném čase, formou přístupných turistických aktivit, které budou zaměřeny na jejich specifické potřeby, a to za pomoci dobrovolnické činnosti pod odborným vedením koordinačního týmu DSO mikroregion Moštěnka.

Stanovený cíl projektu reaguje na chybějící část sociální péče v malých obcích mikroregionu Moštěnka. Za pomoci teoretických poznatků a zpracováním praktické části jsme dosáhli naplnění cíle projektu.

Teoretická část poskytla důležité podklady pro samotnou realizaci projektu. V úvodní části jsme se seznámili s pojmy jako je mikroregion, představili jsme si organizaci, které bude navrhovaný projekt nabídnut. Organizace disponuje zkušenostmi v sociální oblasti a odborným personálem, který je plně kompetentní k práci jak s cílovou skupinou, tak při vedení dobrovolnické činnosti. V následující kapitole byly vyspecifikovány potřeby dětí ve volném čase. Výcházkové trasy a jejich aktivity byly navrženy na základě zjištěných potřeb a možností dětí, s přihlédnutím k možnostem regionu. Další část práce propojila téma s teoriemi a metodami sociální práce, které se při práci s dětmi budou využívat. Dále je zde uvedeno propojení se sociální politikou a platnou legislativou, stejně jako s etickými hledisky. Kapitola Etické hledisko nám uvedla možné problémové okruhy. Tyto poznatky byly využity při tvorbě realizační části projektu.

Samotnou realizaci projektu nám představuje praktická část, která potvrzuje potřebnost projektu, určuje cílovou skupinu a cíl projektu, klíčové aktivity a jejich harmonogram, přidanou hodnotu, možná rizika projektu, výsledky, výstupy a rozpočet.

Projekt je svým zaměřením v této oblasti jedinečný. Jedná se o nabídku efektivního a hodnotného nástroje v rámci sociálních služeb malých obcí. Všestrannost projektu je přenositelná do sousedských regionů nebo organizací, které se otázkou péče o děti s postižením zabývají. Můžeme hovořit o Maltézské pomoci, Centru pro rodinu Ráj v nedalekých Pavlovicích a mnoha dalších institucích sociální péče v blízkém ale i vzdáleném okolí.

Věřím, že navrhovaný projekt vytvoří prostor pro smysluplné trávení volného času dětem s postižením, poskytne rodičům těchto dětí zasloužený čas na odpočinek a rozšíří sociální péči v malých obcích směrem k těmto dětem.

Seznam zkratek

CNS – centrální nervový systém

ČR – Česká republika

DMO – dětská mozková obrna

DSO – Dobrovolný svazek obcí

IP – individuální plán

MAS – místní akční skupina

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSN – organizace spojených národů

PAS – porucha autistického spektra

SP – sociální práce

TEACH – Treatment and Education of Autistic and related Communication
handicapped Children

VOKS – výměnný obrázkový komunikační systém

YMCA – Young Men's Christian Association

ZP – zdravotní postižení

Seznam literatury

Knižní zdroje

- BRUMOVSKÁ, Tereza a Gabriela SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, 2010. Mentoring –
Výchova k profesionálnímu dobrovolnictví. Vyd. 1. Portál.
ISBN 978-80-7367-772-5.
- ČADILOVÁ, Věra a Zuzana ŽAMPACHOVÁ, 2008. Strukturované učení. 1.vyd.
Portál. ISBN 978-80-7367-475-5.
- DOBROVOLNICTVÍ, 2017. Národní informační centrum pro mládež. Národní ústav
pro vzdělávání. 5., aktualizované vydání. ATSRON. ISBN 978-807481-197-5.
- JANKOVSKÝ, Jiří, 2018. Etika pro pomáhající profese. 2., doplněné a podstatně
přepracované vydání. Triton. ISBN 978-80-7553-414-9.
- KRATOCHVÍL, Stanislav, 2002. Základy psychoterapie. 4. aktualiz. vyd. Portál.
ISBN 80-7178-657-8
- KUDLÁČEK, Martin, Ondřej Ješina, Iva Machová a Jakub Válek, 2007. Aplikované
pohybové aktivity pro osoby s tělesným postižením. 1.vyd. Univerzita Palackého
v Olomouci. ISBN 978-80-244-1655-7.
- KUDLÁČEK, Miroslav, 2012. Svět dětské mozkové obrny. Vyd. 1. Portál.
ISBN 978-80262-0178-6
- MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ, 2010. Sociální
práce v praxi. Vyd. 2. Portál. ISBN 978-80-7367-818-0.
- MATOUŠEK, Oldřich, Libor NOVOSAD, Michal TROUSIL, Kateřina KOTRLÁ, Jana
SEDLÁČKOVÁ et al., 2022. Vydání první. Portál. ISBN 978-80262-1952-1.
- MÜLLER, Oldřich a kol., 2001. Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné
škole. První vydání. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0231-9.
- NEČASOVÁ, Mirka, Zdeňka DOHNALOVÁ a Robert TRBOLA, 2020. Výzkum
etických dilemat hodnot a principů sociální práce. VÚPSV, v.v.i.
ISBN 978-80-7416-366-1.

- NOVOSAD, Libor, 2011. Tělesné postižení jako fenomén i životní realita. 1. vyd. Portál. ISBN 978-80-7367-873-9.
- PÁVKOVÁ, Jiřina, B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ, A. PAVLÍKOVÁ, 2002. Pedagogika volného času. 3., aktualizované vydání. Portál. ISBN 80-7178-711-6.
- RICHMAN, Shira, 2006. Výchova dětí s autismem. 1.vyd. Portál. ISBN 80-7367-102-6.
- SLOWÍK, Josef, 2016. Speciální pedagogika. 2., aktualizované a doplněné vydání. Grada. ISBN 978-80271-0095-8.
- THOROVÁ, Kateřina, 2006. Poruchy autistického spektra. Vyd.1. Portál. ISBN 80-7367-091-7.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. Psychopatologie pro pomáhající profese. 3., rozš. a přeprac. vyd. Portál. ISBN 80-7178-802-3.
- YAU, Alan, 2016. Autismus. Praktická příručka pro rodiče. 1. vydání. Miklós Csémy. ISBN 978-80906078-1-1.

Internetové zdroje

- HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví, z.ú. Dobrovolník. Online. Dostupné z: <https://www.dobrovolnik.cz/>. [cit. 2024-9-19]
- HESTIA o.s. Metodika dobrovolnictví v sociálních službách. Online. Webhosting & publikační systém Toolkit – Ecn studio. Dostupné z: <https://www.hest.cz/cz/pro-organizace/metodiky-ke-stazeni>. [cit. 2024-9-19]
- Edin Suljic, 2021. Društvo za kulturo inkluzije. Online. Dostupné z: <https://www.drustvozakulturoinkluzije.eu/> [cit. 2025-3-22].
- DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivana KOHOUTOVÁ, 2013. Sociální politika. Online. 1. vydání. Grada. Bookport. ISBN 978-80-247-3880-2. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/socialni-politika-2227557/>. [cit. 2025-2-15]

- KOTOUS, Jan, Gabriela MUNKOVÁ a Martin ŠTEFKO, 2013. Obecné otázky sociální politiky. Online. Ústav státu a práva AV ČR, v.v.i. ISBN 978-80-87439-08-01. Dostupné z: <https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/books/Obecne%20otazky%20socialni%20politiky.pdf>. [cit. 2025-2-15]
- HLOUŠKOVÁ Lenka, Hana KOUDELKOVÁ, 2008. Teorie učení a jejich využití v práci učitele. Online. Informační systém Masarykovy univerzity. Dostupné z: <https://is.muni.cz/>. [cit. 2025-3-6]
- KRAUS, Josef, 2004. Dětská mozková obrna. Online. Grada. Bookport. ISBN 80-247-1018-8. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/detska-mozkova-obrna-1588/>. [cit. 2024-8-15]
- KŘEČKOVÁ Markéta, Martin Šimáček, 2018. Dostupnost služeb pro lidi s poruchou autistického spektra v ČR a Evropě – analýza a inspirace. Online. Spolek Naděje pro děti úplňku. 1. publikace. Dostupné z: www.detiuplnku.cz/analyza. [cit. 2024-8-20]
- MÁTEL, Andrej, 2019. Teorie sociální práce I. Online. 1. vydání. Grada. Bookport. ISBN 978-80271-2825-9
- MAS ČESKÝ LES. Projekt „S námi nejste sami“. Online. Dostupné z: <https://www.masceskyles.cz/sclld/sclld-2021-2027/opz/projekt-s-nami-nejste-sami/>. [cit. 2025 - 3-22].
- MATOUŠEK, Oldřich, Mirka Nečasová, Olga Havránková, Pavel Hartl, Yvonna Lucká et al., 2008. Metody a řízení sociální práce. Online. Vyd.2. Portál. Bookport. ISBN 978-80-7367-502-8. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/metody-a-rizeni-socialni-prace-2224536/>. [cit. 2025-2-10]
- MÜLLER, Oldřich, Jaroslava DOSEDLOVÁ, Radmil DVOŘÁK, Markéta Gerlichová, Jiří Kantor et al., 2014. Terapie ve speciální pedagogice. 2., přepracované vydání. Grada. Bookport. ISBN 978-80-247-4172-7. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/terapie-ve-specialni-pedagogice-2250839/>. [cit. 2025-2-10]

- MPSV. Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2021-2025. Online.
Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372809/Strategick%C3%BD+r%C3%A1mec+p%C5%99%C3%ADpravy+na+st%C3%A1rnutí%C3%AD+spole%C4%8Dnosti_2021-2025.pdf/ebeffaa4-b010-6a72-e3b2-81e0fd5fcbd6.
[cit. 2025-2-10]
- NOVÁKOVÁ, Kateřina a Ondřej HRUBEŠ, 2018. Mentoring – metodika vzdělávací služby Programů sociální integrace. Online. Člověk v tísni, nepublikovaný zdroj.
Dostupné z: <https://www.clovekv tisni.cz/mentoring-metodika-1020pub>.
[cit. 2024-9-10]
- Olomoucký kraj. 04_04_Program na podporu práce s dětmi a mládeží v Olomouckém kraji v roce 2025. Online. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/dotace-granty-prispevky-krajske-dotacni-programy-2025/04-04-program-na-podporu-prace-s-detmi-a-mladezi-v-olomouckem-kraji-v-roce-2025-prijem-zadosti-27-1-14-2-2025>.
[cit. 2025-2-20]
- PRŮCHA, Jan, 2020. Psychologie učení. Online. 1. vydání. Grada. Bookport.
ISBN 978-80-271-1527-3. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/psychologie-uceni-2225547/>. [cit. 2025-2-12]
- DSO mikroregionu Moštěnka. Síť pomoci. Online. Dostupné z: <https://sitpomoci.cz/>.
[cit. 2024-7-10]
- Olomoucký kraj. Strategie rozvoje systému péče ohrožené děti Olomouckého kraje do roku 2035. Online. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/socialni-zalezitosti/strategie-rozvoje-systemu-pece-o-ohrozene-deti-olomouckeho-kraje>.
[cit. 2025-2-23]
- TRUTNOVSKÁ, Romana, 2016. Fungování dobrovolnictví v ČR – současné trendy a dobrovolnické programy. Online. Fórum sociální práce, 1/2016, 69-76. Dostupné z <https://forumsocialniprace.ff.cuni.cz/>. [cit. 2024-9-20]

Legislativní zdroje

- ČESKO. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením. Online. In: Ministerstvo práce a sociálních věcí – znění od 14.3.2019. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/umluva-osn-o-pravech-osob-se-zdravotnim-postizenim>. [cit. 2025-2-15]
- ČESKO. Listina základních práv a svobod ze dne 16.12.1992. Online. In: Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>. [cit. 2025-2-15]
- ČESKO. Zákon č. 155/1995 Sb. ze dne 4.8.1995 o důchodovém pojištění – znění od 1.1.2025. Online. In: *Zákony pro lidi*. © AION CS, s.r.o. 2010–2025. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155/zneni-20250101>. [cit. 2025-2-15]
- ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb. ze dne 15.5.2000 o obcích – znění od 1.1.2025. Online. In: *Zákony pro lidi*. © AION CS, s.r.o. 2010–2025. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>. [cit. 2025-2--15]
- ČESKO. Zákon č. 198/2002 Sb. ze dne 24.5.2002 o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) - znění od 5.6.2014. Online. In: *Zákony pro lidi*. © AION CS, s.r.o. 2010–2025. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>. [cit. 2024-9-10]
- ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 31.3.2006, o sociálních službách – znění od 1.1.2025. Online. In: *Zákony pro lidi*. © AION CS, s.r.o. 2010–2025. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108#p14a> . [cit. 2025-2-15]
- ČESKO. Vyhláška č. 505/2006 Sb. ze dne 29.11.2006, kterou se provádějí některá ustanovení o sociálních službách – znění od 1.7.2024. Online. In: *Zákony pro lidi*. © AION CS, s.r.o. 2010–2025. Dostupná z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>. [cit. 2025-2-15]
- ČESKO. Sdělení č.10/2010 Sb.m.s. ze dne 30.4.2010, Článek 10 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením – znění od 30.10.2010. Online. In: *Zákony pro lidi*.

© AION CS, s.r.o. 2010–2025. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-10#f5512107>. [cit. 2025-2-15]

ČESKO. Zákon č. 329/2011 Sb. ze dne 14.11.2011 o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů – znění od 1.1.2025. Online. In: *Zákony pro lidi*. © AION CS, s.r.o. 2010–2025. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-329>. [cit. 2025-2-15]

Zdroje internetových stránek obcí

DŘEVOHOSTICE. Online. Dostupné z: <https://www.drevohostice.cz/>. [cit. 2024-7-12]

HORNÍ MOŠTĚNICE. Online. Dostupné z: <https://www.hornimostenice.cz/>. [cit. 2024-7-12]

BENŮV. Online. Dostupné z: <https://www.benov.cz/>. [cit. 2024-7-12]

ČECHY. Online. Dostupné z: <https://www.cechyobec.cz/>. [cit. 2024-7-12]

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Mapa mikroregionu Moštěnka, zdroj: <https://www.mostenka.cz>..... 9

Tabulka 1: Klíčové aktivity..... 47

Tabulka 2: Management rizik..... 53

Tabulka 3: Harmonogram, Ganttův diagram 58

Tabulka 4: Rozpočet 59

Tabulka 5: Logický rámcový přístup..... 71

Tabulka 6: Harmonogram Trasy č. 1 85

Tabulka 7: Harmonogram Trasy č. 2 88

Tabulka 8: Harmonogram Trasy č. 3 90

Seznam příloh

Příloha č. 1- Logický rámcový přístup

Příloha č. 2 – Poruchy autistického spektra PAS

Příloha č. 3 – Dětská mozková obrna DMO

Příloha č. 4 – Tělesné postižení

Příloha č. 5 - Turistické trasy

Příloha č. 6 - Obce

Příloha č. 1- Logický rámcový přístup

Tabulka 5: Logický rámcový přístup

	Popis projektu (intervenční logika)	Objektivně ověřitelné ukazatele (indikátory)	Zdroje ověření ukazatelů	Předpoklady a rizika (klíčové externí faktory ovlivňující průběh a úspěšnost projektu)
Záměr	Rozšíření sociálních služeb v malých obcích	Zaměření služby na děti s postižením	Zájem o službu v dalších intervalech roku; zájem do budoucna	
Cíle	Vytvoření projektu a následná realizace výcházkových tras	Účast dětí na vycházkových trasách	Počet zúčastněných dětí – zdroj pro statistiku o počtu dětí s postižením v regionu	Předpoklad Spokojenost dětí Riziko Nezájem o službu
Výstupy	3 vycházkové trasy s doprovodnými aktivitami	Průběžné hodnocení spokojenosti	Dobrovolníci obdrží hodnotící kritéria spokojenosti	Dostatečný počet účastníků na všech třech výcházkových trasách
Aktivity	1. Tvorba týmu pro koordinaci projektu, zajištění personálu 2. Zabezpečení administrativních úkolů 3. Mediální prezentace projektu 4. Zajištění dobrovolníků 5. Vstupní pohovory – školení dobrovolníků 6. Seznamovací schůzka 7. Výcházkové trasy a jejich doprovodné aktivity 8. Zhodnocení projektu	Prostředky Organizace a její odborný personál Koordinační tým Administrativní podpora Děti jako účastníci, IP Dobrovolníci Proškolený a smluvně zajištěný dobrovolník Navázání vztahů Realizace projektu, sociální začleňování Hodnotící podklady	Rozpočet 4 052,00 Kč Časový rámec 7 měsíců Zdroje financování Nízká náročnost/zdroje DSO mikroregionu Moštěnka Finanční grant Olomouckého kraje	Správně načasovaná příprava projektu Prezentace služby Motivace účastníků Zajištění dobrovolníků Realizace vycházkových tras Stanovená hodnotící kritéria spokojenosti
				Výchozí podmínky Mikroregion má zájem o rozšíření sociálních služeb Strategie Olomouckého kraje – podpora volnočasových aktivit dostupných pro děti s handicapem Mikroregion Moštěnka je otevřený dobrovolnické činnosti

vlastní zdroj

Příloha č. 2 – Poruchy autistického spektra PAS

Charakteristika nemoci PAS

Poruchy autistického spektra, dále jen PAS patří do skupiny pervazivních vývojových poruch, které se dle Mezinárodní klasifikace MKN – 10 řadí do kategorie F.84.

Pervazivní vývojové poruchy patří k nejzávažnějším poruchám dětského mentálního vývoje.

„Slovo pervazivní znamená vším pronikající a vyjadřuje fakt, že vývoj dítěte je narušen do hloubky v mnoha směrech“ Thórová (2006, s. 58). PAS je závažné celoživotní onemocnění, které se obvykle projeví v prvních třech až čtyřech letech života. Porucha zasahuje celou osobnost člověka, a to ve všech oblastech života, ve všech jeho projevech. Dle Thórové (2006) se jedná o projevy v oblasti komunikace, socializace a představitosti, tzv. Triáda postižení (Thórová, 2006, s. 58).

Do skupiny poruch autistického spektra řadíme Dětský autismus, Atypický autismus, Aspergerův syndrom, Dětská dezintegrační porucha, Jiné pervazivní vývojové poruchy.

Popis jednotlivých poruch autismu

U **Dětského autismu** se setkáváme od mírné formy poruchy až po těžkou formu. Děti mívají problémy v každé části Triády postižení. Syndrom lze diagnostikovat v každém věku dítěte, dle vývoje se mění (Thórová, 2006, s.177).

U **Atypického autismu** je specifické, že věk nástupu je odlišný, většinou až po třetím roce života dítěte. U tohoto typu autismu nejsou přítomny všechny tři oblasti autistické triády. Lidi s atypickým autismem mají často potíže v oblasti navazování vztahů s vrstevníky a přecitlivělost na určité vnější podněty. Sociální dovednosti bývají méně narušeny než u dětského autismu (Thórová, 2006, s.183).

U **Aspergerova syndromu** se objevují stereotypní rysy v chování, více je narušena sociální interakce. Odlišnost s autismem je v neopoždřeném vývoji řeči, intelekt je v normě. Nevyskytuje se postižení kognitivních funkcí (Thórová, 2006, s. 186).

Dětská dezintegrační porucha má dopad na kognitivní oblast. Dítě zpočátku projde normálním vývojem, z neznámých důvodů přijde regres dosud osvojených dovedností. Porucha nastává nejčastěji mezi třetím až čtvrtým rokem věku dítěte. Zhorší

se komunikační schopnosti, sociální dovednosti. Od dětského autismu se tato forma liší pozdějším nástupem prvních symptomů (Thórová, 2006, s.194).

Rettův syndrom postihuje především dívky, u chlapců je velmi vzácný. Je doprovázený neurologickým postižením. Toto neurologické postižení má pervazivní dopad na somatické, motorické a psychické funkce. Stěžejními symptomy jsou ztráta kognitivních funkcí, ataxie a ztráta účelných schopností rukou (Thórová, 2006, s. 211).

Velice častým problémem u těchto dětí je vysoký výskyt epilepsie (Thórová, 2006, s. 214).

Hyperaktivní porucha spojená s mentální retardací a stereotypními pohyby podle Mezinárodní klasifikace nemocí MKN-10 označuje skupinu dětí, jejichž hlavní problém kotví v hyperaktivitě, v poruchách pozornosti a ve stereotypním chování. U těchto dětí se projevuje motorický neklid, problémy zůstat v klidu, neobjevuje se sociální narušení autistického typu. Dítě používá oční kontakt, mimiku i postoj v komunikaci s ostatními. Běžné je i sdílení zájmů s vrstevníky, často i projevy radosti. (Thórová, 2006, s.210)

Do **Jiné pervazivní vývojové poruchy řadíme** dvě skupiny dětí. Děti s poruchou řeči, sociální interakce i hry, ale ne do míry odpovídající autismu či atypickému autismu. Druhou skupinu tvoří děti, které mají silně narušenou představivost, typické je špatné rozeznávání fantazie a skutečnosti. To vše ovlivňuje kvalitu komunikace a sociální interakce. (Thórová, 2006, s.204–205)

Typické projevy dětí s poruchou autistického spektra – Triáda postižení

Sociální interakce

Mít dobrou znalost typických sociálních interakcí u dětí s PAS je důležité především proto, abychom při sestavování volnočasových aktivit pro tyto děti věděli, jak se chovají ve společnosti.

V sociálních interakcích děti často nemají takový problém s rodiči jako se svými vrstevníky. Někteří stojí o kontakt s vrstevníky, naopak některé děti jsou ke kontaktu spíše lhostejní, dokonce se mu vyhýbají. (Thórová 2006, s.78) Děti s PAS mají typické znaky v sociální interakci, patří mezi ně především narušená schopnost přiměřeně užívat neverbální chování v různých sociálních situacích (postoj těla, mimika, gesta, oční kontakt), snížená schopnost vytvářet vztahy s vrstevníky, snížená schopnost spontánně

sdílet s ostatními radost a zájmy, neschopnost sociální a emocionální empatie. Činnosti vykonávají o samotě.

Komunikace

Pro vytvoření ideální volnočasové aktivity pro děti s PAS je zásadní vědět, jaké jsou jejich komunikační dovednosti a jaká forma je pro ně nejvhodnější a nejsrozumitelnější. Autisté mají problém s receptivní, expresivní a zejména s neverbální složkou řeči (Thórová, 2006, s. 98).

Pro děti s PAS je jednodušší porozumět konkrétnímu nebo obrázkovému vyjádření.

Děti s PAS mají problém s pochopením, a především s používáním gest jako součást neverbální komunikace (Thórová 2006, s.103). Nedostatky v komunikaci nejsou schopny kompenzovat jinými alternativními prostředky komunikace (gesty, mimikou, postojem těla atd.), neudrží smysluplnou komunikaci s ostatními.

Představivost, zájmy a hra

V případě, že je představivost u dětí narušená, dochází k situaci, že se nerozvíjí hra, a ta je základním prostředkem k učení. Ze strany dítěte dochází k vyhledávání jednoduchých činností, začne ulpívat na stereotypních činnostech. U dětí s autismem pozorujeme především rigidní myšlenkové zaujetí na jedno téma nebo činnost, stereotypní a repetitivní chování. (Thórová 2006, s.117)

Autisté jsou méně adaptabilní (hůře se přizpůsobují novým situacím, prostředí), mají tendenci fixovat se na jednu aktivitu a zastavit se u ní. Mají problém podílet se na aktivitách s ostatními. Ze strany rodičů dochází často k toleranci tohoto chování, neodpoutávají děti od stereotypních činností. Čas, který děti stráví u stereotypní činnosti se liší, závisí na každém dítěti. U dětí s PAS se u činností vyskytuje mnohem větší míra ulpínavosti, neodklonitelnosti a četnost opakování. Přerušení aktivity často vyvolá negativní chování (například agresi). (Thórová 2006, s.119)

Příloha č. 3 – Dětská mozková obrna DMO

Charakteristika nemoci DMO

Dětská mozková obrna, dále jen DMO je nejčastější poruchou hybnosti v dětském věku.

Nástup poruchy i její pohybový vzor se mezi pacienty často odlišuje. Vliv mají i věkové a vývojové změny jedince. Většina jedinců s DMO se s touto nemocí již narodí. Jedním z významných rizikových faktorů je nízká porodní váha, dále infekční onemocnění matky v období těhotenství, nezdravý životní styl, těžká novorozenecká žloutenka a další virové nebo bakteriální onemocnění. (Kudláček 2012, s.29)

Různé formy dětské mozkové obrny

Dětská mozková obrna je trvalé, nikoliv neměnné postižení hybnosti a držení těla. Co se týče jednotlivých forem dětské mozkové obrny nelze najít shodu v tomto směru. V literatuře pedagogické se setkáme s jiným tříděním než v literatuře medicínské.

Ve své práci vycházím především z poznatků autora Krause (2005) a dle něj uvádím formy dětské mozkové obrny následující:

1. Hemiparetická forma DMO je jednostranná porucha hybnosti, spastického typu (výrazné napětí svalů). Děti s hemiparézou mají charakteristické držení končetin, paže je odtažená od středu těla neboli v abdukci a vnitřní rotaci, předloktí v částečném ohnutí neboli semiflexi, předloktí rotuje směrem dovnitř, tzv. pronace, zápěstí ve flexi (ohnutí dlaňovým směrem), prsty jsou v natažení, v tzv. extenzi s addukčním držením palce neboli palcem sbaleným pod prsty (Kraus 2004, s.70). Hemiparetická forma DMO postihuje spíše horní polovinu těla dítěte, dolní končetina bývá napjatá, postižený došlapuje na špičku.

2. Bilaterální spastická forma postihuje obě poloviny těla. K této formě řadíme diparetickou formu, ataktickou diparézu, triparetickou formu DMO, kvadruparézu.

U Diparetické formy je postižení dolních končetin nejvýraznější. Jedná se o nejčtenější formu DMO. Tato forma DMO má specifické znaky držení těla jako je neúplné napřímení trupu, přesunutí ramen, flexe loktů (ohnutí) a ručních kloubů. Dolní končetiny jsou celkově slabší, v poměru k trupu kratší. Chůze je ve většině případů možná, bývá zatížená vadným postavením dolních končetin. Při chůzi dochází k přesouvání ramen, předklánění pánve a trupu, našlapováním na špičky. Nejčastější pomůckou potřebnou pro chůzi těchto dětí jsou berle, nebo opora druhého člověka.

Ataktická diparéza. Jedná se o formu, při které je u dětí zpočátku výrazná hypotonie (snížené svalového napětí), postupně přecházející ve spasticitu (zvýšené svalové napětí až ztuhlost) a hyperreflexii (nadměrné vystupňování pohybů). Ataxie (porucha souměrnosti a souladnosti pohybů) může rušit jemnou motoriku, po druhém roce věku se objevuje tremor (třes), který může znemožnit stoj nebo chůzi bez pomoci“.

Triparetická forma. Jedná se o postižení tří končetin, dvou horních a jedné dolní končetiny, případně obou dolních s jednou končetinou horní. Tato forma je specifická výrazným motorickým postižením až u 80 % dětí, mentální retardace u 2/3 dětí a epilepsie až u poloviny dětí. Prognóza pro tyto děti je velice nepříznivá.

Kvadruparéza je nejtěžší formou DMO. Tato forma DMO postihuje jak horní, tak i dolní končetiny dítěte. Nevyskytuje se ve velké míře, představuje však velký problém pro rodiče, pedagogy, lékaře a sociální pracovníky, neboť práce s dětmi postiženými kvadruparézou je značně náročná a pracná. Tyto děti bývají zcela nesoběstačné a zcela závislé na svém okolí. (Kraus 2004, s. 79)

Dyskinetická forma patří mezi méně časté formy DMO, je specifická mimovolnými, nechtěnými a nepotlačitelnými pohyby. Pohyby se objevují spontánně, v klidu nebo se vyprovokují náhlým vypětím, bolestivým podnětem, rozčilením. Vývoj chůze je značně omezen, některé děti nedosáhnou možnosti samostatně chodit. Charakteristickým znakem dyskinetické formy jsou záškuby v obličeji a grimasování. Vzhledem k tomu, že u této formy DMO není narušena mozková kůra, mentální retardace se vyskytuje minimálně, popřípadě ve formě lehké mentální retardace.

3. Cerebelární forma DMO

Nástup této formy DMO je velice plíživý. Tato forma je v mnoha případech vrozená.

U většiny takto postižených dětí sledujeme i mentální retardaci, která nebývá těžká, někdy doprovázena autismem. Projevem této formy DMO je svalová hypotonie, ataxie trupu, hypermetrie, poruchy artikulace. (Kraus 2004, s. 85)

4. Smíšené formy DMO vznikají kombinací výše zmíněných forem DMO. Děti s touto formou mohou mít poškození ve více než jedné oblasti mozku.

5. Neobvyklé obrazy DMO. Zařazujeme sem hypotonickou nebo atonickou formu. Charakteristická je svalová hypotonie, která přetrvává po 2.-3.roce věku, později se rozvíjí spasticita, dyskineze nebo ataxie. (Kraus, 2004, s.87)

Přidružené poruchy DMO

DMO bývá často kombinovaná s jinými poruchami. Patří mezi ně poruchy zraku, sluchu, řeči, poruchy rozumových schopností a epileptické záchvaty. (Vágnerová, 2004, s. 148)

U dětí s DMO jsou citové prožitky spojovány s nápadnější motorickou reakcí. Rozumové schopnosti bývají sníženy, je zvýšeno riziko deprivace v oblasti stimulace, učení a sociální zkušenosti. Porucha pozornosti, paměti a učení se projevuje horším soustředěním a pozorností, ulpínavostí, snadnější unavitelností. Porucha řeči je charakteristická špatnou artikulací. Omezení řeči má vliv na vývoj poznávacích procesů, na kvalitu komunikace a sociální adaptaci.

Pochopení svého sebepojetí může být u těchto dětí negativně přijímáno, děti si uvědomují svou odlišnost, která vede k jejich nepřijatelnosti ve společnosti.

Nejzávažnější přidruženou poruchou DMO je mentální retardace. Má obrovský vliv na sociální důsledky u těchto dětí. Nejedná se o chorobu, ale o trvalý stav, pro který je charakteristické celkové snížení intelektových schopností, stav je vrozený a vzniká v průběhu rozvoje jedince. Je často doprovázen poruchou adaptability, orientace v prostředí. (Vágnerová, 2004, s.149-150)

Velmi závažnou přidruženou poruchou dětské mozkové obrny je epilepsie. Děti s epilepsií mají podstatně horší kognitivní poruchy než děti s pouze hybnými nebo ostatními přidruženými obtížemi. Důsledky, které má epilepsie při DMO se projevují i v oblasti poruch chování a v oblasti sociální. Především z důvodu obavy o jejich život při epileptickém záchvatu. (Kraus 2004, s.133)

Socializace dětí s DMO

Zdravotní stav každého jedince značně ovlivňuje sociální vývoj. Lépe se socializuje člověku, který je bez zdravotních komplikací než člověku chronicky nemocnému, pohybově nebo psychicky nemocnému. U dětí s DMO neprobíhá tělesný a psychický vývoj souběžně, určitá míra závislosti a sociální nesamostatnosti na svém okolí zůstává po celý život. (Kraus 2004, s. 264) Omezený rozvoj mozku má za následek nevýhodu neboli handicap omezující zařadit se mezi své vrstevníky, vede k sociálnímu omezení.

Tato sociální omezení neprožívají pouze jedinci s DMO, ale často jsou postižení i jejich rodiče, kteří jsou omezeni v rozvíjení svých společenských aktivit, vždy je upřednostněno dítě s postižením před potřebami rodiče.

U laické veřejnosti vyvolává tělesná odlišnost nestandardní reakce, ať už se jedná o odpor, posměch nebo přehnaný soucit vůči jedinci s postižením. Nápadnost jejich zevnějšku, pohybů a vyjadřování ovlivňuje sociální hodnocení okolím a vyvolává odmítavý postoj. Důsledkem tohoto je odlišná sociální adaptace dítěte. Děti s DMO bývají pasivnější a uzavřenější. (Vágnerová 2004, s. 155)

Příloha č. 4 – Tělesné postižení

Charakteristika tělesného postižení

Novosad (2011, s. 85) uvádí současné pojetí tělesného postižení jako „dlouhodobý nebo trvalý stav, jenž je charakteristický anatomickou, orgánovou nebo funkční poruchou, kterou již nelze veškerou léčebnou péčí zcela odstranit nebo alespoň významně zmírnit“.

Člověk takto postižený je omezen ve více oblastech fungování, v možnostech i v životních šancích. Tělesné postižení omezuje jedince v pracovních příležitostech a má negativní dopady v mnoha stránkách kvality života (Novosad 2011, s.85).

Etiologie vzniku tělesného postižení

Příčiny vzniku tělesného postižení rozlišujeme na vrozené a získané, zvláštním druhem postižení je postižení dědičné, to však spadá do postižení vrozeného.

Mezi **vrozená** tělesná postižení řadíme především dětskou mozkovou obrnu. DMO jsme si popsali podrobně v Příloze č. 3 - Dětská mozková obrna.

Jako další jsou vrozené vývojové vady, jedná se o tělesné malformace – vrozené odchylky tvaru nějaké části těla, orgánu apod., které vznikly v období nitroděložního vývoje, chybějící končetiny nebo jejich části, rozštěpové vady apod. (Slowík 2016, s. 100)

Získaná tělesná postižení, která vznikají během života mají za příčinu nevhodné přetěžování organismu. Hlavní příčinou bývá špatné držení těla, nadváha, nedostatek pohybu.

Jako nejčastější získanou deformitou páteře je skolióza (Slowík 2016, s.100).

Dalším druhem získaného tělesného postižení jsou postižení po prodělaném úraze. Nejtěžší úrazy nastávají po těžkých dopravních nehodách, při zasažení elektrickým proudem, při živelních katastrofách apod. Trvalé následky těchto úrazů, mezi které patří poranění míchy a páteře, amputace končetin, popáleniny a různé deformace těla zasahují mobilitu člověka a ztěžují jeho další vývoj. Tělesné postižení se často projeví i po prodělané nemoci. Mluvíme o revmatických onemocněních, dětské infekční obrně, myopatii atd. (Slowík 2016, s. 100).

Doba vzniku zdravotního postižení je mnohdy stěžejní pro přijetí osob s tělesným postižením ve společnosti. Všechna zmíněná tělesná postižení, ať vrozená či získaná považujeme za trvalé ohrožení vývoje dítěte.

Sociální důsledky tělesného postižení

Tělesně postižené dítě nemá tolik možností setkávat se s ostatními lidmi, z toho vyplývá omezení zkušeností se sociálními situacemi, je omezeno v prostředí, je omezeno v interakci s ostatními lidmi. Častým důsledkem bývá izolace v domácím prostředí.

Tělo funguje jako určitá forma prezentace člověka, nápadné postižení snižuje sociální status jedince, nepříznivě ovlivňuje sebehodnocení a akceptaci okolím (Vágnerová 2004, s. 253).

Společnost zaujímá vůči tělesně postiženým určité postoje. Patří mezi ně nižší očekávání, postižené dítě bývá v očích společnosti často podceňováno, bývá generalizovaně hodnoceno jako dítě, jehož kompetence jsou na nízké úrovni. Postižené dítě může být na jedné straně izolované, odmítané a na straně druhé opečovávané, ochraňované. Žádná z těchto variant není pro dítě s tělesným postižením přijatelná, potvrzuje jeho nižší sociální prestiž. (Vágnerová 2004, s.258)

Sociální důsledky vrozeného tělesného postižení

Psychika člověka, který se již narodil s postižením se vyvíjí odlišně od člověka, u něhož došlo ke změně zdravotního stavu během života. Člověk postižený od narození musí určitým způsobem překonávat důsledky postižení od začátku. Můžeme říct, že vrozené postižení nám při splnění podmínek jako jsou například struktura osobnosti, výchova rodiči poskytuje určitou sociální jistotu v roli postiženého. Neznamená to ale, že jedinec s vrozeným postižením neprožívá ve svém životě krize a zklamání. U těchto lidí je jistý časový úsek, interval, který jim nabízí celou škálu podpůrných opatření vedoucí k tomu, aby tuto situaci přijali. (Novosad 2011, s. 114)

Sociální důsledky získaného tělesného postižení

Naopak lidé, kteří utrpěli náhlou změnu zdravotního stavu, funkčnosti organismu a sociálního statusu nemají možnost se na tuto skutečnost postupně adaptovat. Závažná krizová situace nastává u lidí, kteří do doby úrazu nebo nemoci nebyli nijak omezováni zdravotním stavem ve svém životě. Postižení je pro ně zásah do kvality života, omezení

jejich aktivit a možných příležitostí. Tyto důsledky mají dopad na celou rodinu, dotýkají se sociální i osobní stránky života a mohou vést k rozdílným sociálním návykům. Podstatnou roli v adaptaci člověka na náhle vzniklou změnu zdravotního stavu hraje osobnost postiženého.

Někteří lidé se adaptují v této situaci velice rychle, někteří lidé mají přetrvávající problémy s vyrovnaním se s touto situací. Vše záleží na individualitě každého jedince.

Příloha č. 5 - Turistické trasy

Turistické trasy jsou celkem 3, pod názvy:

Trasa č. 1 – Naučná stezka Dřevohostickým lesem

Trasa č. 2 – Výlet na Mariánov a zpět Kocandou s opékáním špekáčků

Trasa č. 3 – Pomáháme spolku Krajinotvor, staneme se sami dobrovolníky
(spolupráce s Krajinotvorem v Horní Moštěnici)

Stanovíme si **obecná pravidla**, která budou platná pro všechny tři trasy:

- Sraz bude vždy na předem určeném místě, ve stanovenou dobu
- Trasu a její aktivity si předem popíšeme (důležité pro děti s PAS, nesnažíme se děti překvapit, máme připraveny kartičky, obrázkový katalog s uvedením každé aktivity, jak budou následovat)
- Děti nenutíme do žádné doprovodné aktivity
- Při prvních setkáních budou děti s PAS doprovázet rodiče, postupně budeme děti s PAS osamostatňovat
- Sebou svačinu na dobu výletu, kompenzační pomůcky, vhodnou obuv, oblečení dle počasí, pláštěnku, malé kapesné
- Na výlet vycházíme za účasti minimálního počtu dvou dětí
- Jeden dobrovolník bude mít na starosti jedno dítě
- Výlet se ruší pouze za velmi nepříznivého počasí
- Každá trasa lze zkrátit dle rozpoložení dětí (únava dětí)

Trasa č. 1 - Naučná stezka Dřevohostickým lesem

Cíl trasy č.1 – děti si zapamatují a zapíšou do deníčku alespoň jednu zajímavost

- dílčí cíl – děti s PAS zvládnou pobyt ve skupině

Náročnost: nízká

Délka trasy: 6 km

Časová náročnost: až 5 hodin

Cílová skupina: trasa je vhodná pro děti se všemi formami postižení

Trasa není vhodná pro děti, které potřebují kompenzační pomůcku –
invalidní vozík

Personální zajištění: jeden dobrovolník/jedno dítě s postižením

Pomůcky: kompenzační pomůcky, deníček, tužka, mapa, svačina, pití, kompas,
(kompenzační pomůcka – tříkolka)

Místo předání dětí: parkoviště Dřevohostického zámku

Seznámíme se se zajímavostmi naučné stezky:

Naučná stezka Dřevohostickým lesem vede jak po lesních, tak i po polních cestách, spojuje příjemnou procházku se zajímavostmi o krajině. Zajímavosti nám popisuje 13 informačních tabulí.

Stezka má k zastavení dvanáct míst. Místa, která jsou zajímavá ať již historicky, patří pomník havarovaného letadla z roku 1957, ve kterém zahynuli tři vojenští letci, tak pomník místního hajného, Nesvadbův pomník. Dalšími významnými historickými památkami jsou mohylová pohřebiště z období eneolitu, která můžeme vidět u obce Bezuchov a druhý u obce Nahošovice.

Další zajímavostí lesa je jeho přírodní bohatství. Les jako takový je součástí programu Natura 2000, díky svému dubohabrovému složení. Místní louky oplývají vzácnými rostlinami, jako hvězdátec zubatý, kostival hlíznatý, pryšec mandloňový nebo kyčelnice žláznatá.

Aktivita č. 1 – Známe jména kamarádů?

Cíl: děti znají jména kamarádů, jména vytleskávají v rytmu

Pomůcky: ruce

Popis: Děti jsou předány dobrovolníkům do péče na předem určeném místě. Děti s PAS doprovází při prvním setkání rodiče, nebo alespoň jeden z rodičů.

Společně se přivítáme, zatím se neznáme.

Trasu si přesně popíšeme, máme připravenou fotodokumentaci, děti vědí, co je na trase bude čekat. Děti s PAS obdrží kartičky s obrázky znázorňujícími jednotlivé aktivity vycházky, jak budou na sebe navazovat. Vycházíme hromadně. Na začátek trasy volíme neformální rozhovor za účelem uvolnění atmosféry a bližšího poznání dětí. Předpokládáme, že se děti mezi sebou neznají i přes tu skutečnost, že pochází z okolních vesnic. Abychom děti namotivovali k zapamatování si jmen kamarádů, volíme hru, která je spojena s vytleskáváním a vyvoláváním jmen.

Pravidla hry:

Tleská se v rytmu: dvakrát do stehů, dvakrát rukama. Dobrovolník začíná, při tlesknutí o stehna dvakrát vysloví svoje jméno, při tlesknutí rukama dvakrát jméno některého z dětí nebo dalšího dobrovolníka. Ten musí stejným způsobem pokračovat. U této hry, pokud se někdo splete, zažijeme spoustu legrace. Hru lze provádět i při chůzi, s dětmi nejdeme rychle.

Postupně míváme dvanáct informačních tabulí, které nám oznamují důležité údaje, ty jsou pro nás důležitým vodítkem pro úspěšné vylustění tajenky na konci naší vycházky. Děti, které umí číst, nám mohou údaje z tabulí přečíst, ostatní děti jim tiše naslouchají a snaží se některé poznatky zapsat do deníčku. Dětem, které neumí, nebo nemohou z důvodu svého postižení psát ostatní děti pomáhají.

Aktivita č. 2 – Orientace v přírodě

Cíl: děti vědí, podle čeho se orientujeme v terénu, rozloží mapu a umístí na ni kompas

Pomůcky: mapa, kompas

Popis: S dětmi se na chvíli zastavíme, odpočineme si a občerstvíme se na jednom z odpočívadel, které trasa pro tento účet nabízí. Může se jednat o místo u myslivecké chaty, u rybníčku nebo u mohylníků. Rozevřeme si mapu. Ukážeme si, kam jsme již došli a co nás ještě čeká, co máme ještě před sebou. Na mapě se podíváme, jak vypadají zakreslená místa (obce, stezky, cesty), co znamenají jednotlivé značky a vyznačíme si naši trasu. Každé má možnost zakreslit na mapu, ze které obce pochází.

Složitější bude práce s kompasem. Všichni si dobře pamatujeme, když jsme byli dětmi, že nám trochu déle trvalo, než jsme tomuto záhadnému přístroji porozuměli. Nesnažíme se, aby děti ovládali práci s kompasem precizně, jde nám pouze o seznámení se s další možností orientace v terénu.

Aktivita č. 3 – Luštíme tajenku

Cíl: děti spolupracují na výsledku tajenky, zapisují do políček vhodná slova

Pomůcky: deníček, tajenka, tužka, guma

Popis: Dorazili jsme do cíle naší cesty, máme ještě čas na vyluštění slíbené tajenky. Posadíme se v prostorách zahrady Dřevohostického zámku. Zámek bychom mohli také společně navštívit.

Co kdybychom příští vycházku naučnou stezkou zakončili návštěvou tohoto krásného zámku?

Ted' ale musíme vyluštit slíbenou tajenku. Děti sedí naproti sobě u stolu, každý má své poznámky zapsané v deníčku. Na stole, na papíru formátu A3 je předtištěná tajenka s nápovědou, která nás navede k doplnění tajenky.

Děti spolupracují na doplnění tajenky, navzájem se nepřekřikují, naslouchají jeden druhému. Dobrovolníci tuto činnost koordinují.

V úplném závěru si všichni společně sedneme a povykládáme si, jak se nám vycházka líbila, co nás bavilo, která aktivita pro nás byla náročná.

*Časový **harmonogram** Trasy č. 1:*

Časy jsou uvedeny orientačně.

Tabulka 6: Harmonogram Trasy č. 1

Činnost	Časový rozsah
Předání dětí	12:00 - 12:30
Okruh včetně Aktivit č.1 - 2	12:30 - 16:30
Aktivita č. 3	16:30 - 17:30
Předání dětí	17:30 - 17:45

Zdroj: vlastní zdroj

Shrnutí vycházkové Trasy č.1

Trasa byla vybrána z osobní zkušenosti tvůrce projektu. Na základě osobních znalostí byla vyhodnocena jako vhodná pro cílovou skupinu, které je projekt určen. Ke kladům trasy řadím především její nízkou náročnost, vzájemnou spolupráci dětí a poznání.

Trasa č. 2 – Výlet na Mariánov a zpět Kocandou s opékáním špekáčků

Cíl trasy č. 2 - děti si prohloubí vztah ke zvířatům, poradí si se založením a uhašením ohně

- dílčí cíl – děti s PAS zvládnou pobyt ve skupině

Náročnost: nízká

Délka trasy: 7 km

Časová náročnost: až 5 hodin

Cílová skupina: trasa je vhodná pro děti se všemi formami postižení

trasa není vhodná pro děti, které potřebují kompenzační pomůcku –
invalidní vozík

Personální zajištění: jeden dobrovolník/jedno dítě s postižením

Pomůcky: kompenzační pomůcky, mrkev, jablko, špekáček, chléb, pití, kapesní nožik,
zápalky (kompenzační pomůcka – tříkolka)

Místo předání dětí: parkoviště před OÚ v obci Čechy

Seznámíme se s naší trasou:

Výlet na Mariánov je příjemná procházka spojená s návštěvou dostihové a sportovní stáje Mariánov, ve které je možno navštívit místní stáje s koníky, nově se zde můžeme potkat s ovečkami. Výlet pokračuje po lesních a polních cestách k dřevěnému srubu v oblasti nazývané Kocanda, ve vlastnictví obce Beňov. Naše trasa vede oblastí, ve které se hojně vyskytuje lesní zvěř. S jistotou potkáme nějakou srnu nebo zajíce. Naším cílem je dřevěný srub na Kocandě, který nabízí možnost zázemí vhodné pro opékání špekáčků.

Aktivita č. 1 – Seznámíme se se zvířátky

Cíl: děti pojmenují zvířátka, děti nakrmí zvířátka

Pomůcky: mrkev, jablko

Popis: Děti jsou předány dobrovolníkům do péče na předem domluveném místě. Děti s PAS doprovází opět rodiče/jeden z rodičů. Dětem je vycházka představena, pro děti s PAS jsou připraveny kartičky s jednotlivými aktivitami. Jsme připraveni a můžeme se vydat na naši cestu.

S dětmi přijdeme na vyvýšeninu Mariánov, ve které sídlí sportovní a dostihová stáj s koňmi, nově i s ovečkami. S provozovatelem stáje máme předem domluvenu prohlídku koní. Dáme dětem možnost, aby se samy zeptaly, co je ohledně koní zajímavé. Je zde i možnost fyzického kontaktu s vybraným koněm, děti k tomuto aktu nenutíme. Odměním koně za jejich trpělivost jablíčkem či mrkví. Ani k tomuto aktu děti nenutíme, vše probíhá nenásilnou a dobrovolnou formou. Děti mají možnost vyjádřit své pocity (strach z velikosti zvířete apod.).

Pokračujeme k ohradě s ovečkami. Opět se s nimi seznámíme a podáme jim jablka a mrkev.

Dbáme na pocity dětí, které mají při kontaktu s těmito zvířaty. Pokračujeme na místo zvané Kocanda. Cestou vidíme spoustu lesní zvěře, tato oblast je na výskyt lesní zvěře bohatá.

Aktivita č. 2 – Opékání špekáčků

Cíl: děti se umí domluvit na postupu práce při přípravě opékání špekáčků, děti založí oheň

Pomůcky: zápalky, nožík, špekáčky, chléb

Popis: Příchod ke srubu na Kocandě zpestříme písničkou Sláva nazdar výletu. Písničku většina dětí zná, dobrovolníci zpívají děti se přidávají.

Dobrovolníci dají dětem prostor, aby se pokusily domluvit, kdo bude chystat dřevo, kdo bude zapalovat oheň, kdo bude chystat špekáčky, kdo připraví hůlky na opékání.

Děti za asistence dobrovolníků zvládnou založit oheň, opékají špekáčky. Je zde prostor pro neformální rozhovor, jak se výlet dětem líbil, jaké aktivity by příště na této trase navrhly. Trasa je rozmanitá, dává prostor pro vícero využití.

Aktivita č. 3 – Uklidíme srub a míříme domů

Cíl: děti se naučí uvést prostor do původního stavu, umí uhasit oheň

Pomůcky: ruce, větve na zametání, voda z potoku na uhašení ohně

Popis: Je čas na cestu domů. Musíme po sobě uklidit srub a řádně uhasit oheň. Dobrovolníci rozdělí dětem práci. Děti rozdělí tak, aby si byly schopny při úklidu pomáhat. Důraz klademe na řádné uhašení ohně. Proběhne malá anketa, zda děti vědí, čím můžeme oheň uhasit. Většina dětí odpověď zná. Oheň je uhašen, vše pečlivě zkontrolujeme.

Vydáme se na cestu domů, která vede po zpevněné asfaltové cestě kolem obce Prusy směrem do obce Čechy na místo, kde děti předáme svým rodičům. Po příchodu do obce Čechy se s dětmi rozloučíme a budeme se těšit na další výlet.

Časový harmonogram Trasy č.2:

Časy jsou uvedeny orientačně

Tabulka 7: Harmonogram Trasy č. 2

Činnost	Časový rozsah
Předání dětí	12:00 - 12:30
Trasa včetně Aktivit č.1	12:30 – 14:30
Trasa včetně Aktivit č.2 a 3	14:30 – 17:30
Předání dětí	17:30 - 17:45

Tabulka 7 - harmonogram Trasy č. 2: vlastní zdroj

Shrnutí vycházkové Trasy č. 2

Obdobně jako Trasa č.1 tak i Trasa č. 2 byla zvolena z osobní zkušenosti tvůrce projektu. Na základě osobních znalostí byla vyhodnocena jako vhodná pro cílovou skupinu, které je projekt určen. Ke kladům této trasy řadím především její nízkou náročnost, seznámení se se zvířátky a možnost fyzického kontaktu s nimi, kooperace při přípravě občerstvení.

Trasa č. 3 – Pomáháme spolku Krajinotvor, staneme se sami dobrovolníky (spolupráce s Krajinotvorem v Horní Moštěnici)

Cíl trasy č.3 - děti rozumí smyslu ochrany přírody, děti čistí okolí vodního toku od odpadků

- dílčí cíl – děti s PAS zvládnou pobyt ve skupině (bez doprovodu rodiče/rodičů)

Náročnost: nízká

Délka trasy: 7 km

Časová náročnost: až 5 hodin

Cílová skupina: trasa je vhodná pro děti se všemi formami postižení

trasa není vhodná pro děti, které potřebují kompenzační pomůcku – invalidní vozík

Personální zajištění: jeden dobrovolník/jedno dítě s postižením

Pomůcky: kompenzační pomůcky, pytle na odpadky, rukavice, svačina, kapesné

Místo předání dětí: parkoviště před OÚ v obci Čechy

Seznámíme se s cílem naší trasy:

Spolek Krajínovotvor a jeho působení jsme si uvedli v Příloze č. 6. Pro naši aktivitu není třeba předem domluvit schůzku se členy tohoto spolku, na základě informací, které má koordinační tým k dispozici je třeba průběžně čistit prostředí toku říčky Moštěnky ve kterékoliv oblasti jejího toku.

My se vydáme na trasu, která vede podél říčky Moštěnka, a to směrem z obce Čechy do obce Horní Moštěnice. Dětem o činnosti spolku vykládáme, představíme jim aktivity spolku, kterými přírodě pomáhají. Na vycházce sbíráme odpadky, které vidíme. Při vycházce proběhne malá anketa, zda děti vědí, proč je důležité udržovat přírodu bez odpadků. Nasbírané odpadky v obci vyhodíme do tříděného odpadu. Odměnou za naši práci bude návštěva areálu místního mlýna Štulbach. Součástí tohoto mlýna jsou i rozsáhlé mokřady a tůně, ve kterých poznáme ojedinělé rostlinné i živočišné druhy. Seznámí nás s nimi informační tabule umístěné v areálu mlýna.

Aktivita č.1 – Čistíme okolí vodního toku

Cíl: děti rozumí proč je důležité udržovat přírodu bez odpadků, sbírají a třídí odpadky

Pomůcky: rukavice, pytel na odpadky

Popis: Děti jsou předány dobrovolníkům do péče na předem určeném místě, nově se pokusíme děti s PAS převzít od rodičů, půjdou s námi bez jejich přítomnosti. Opět všechny děti seznámíme podrobně s programem trasy, dětem s PAS předáme kartičky s jednotlivými aktivitami. Vycházíme z předem určeného místa a vydáváme se podél toku říčky Moštěnky do obce Horní Moštěnice. Cestou sbíráme odpadky, rozdělíme se do skupinek, papírová skupinka – sbírá papírové odpadky, plastová skupinka – sbírá plastový odpad a třetí smíšená skupinka, která bude sbírat odpad ostatní. Jdeme všichni společně. Po cestě provedeme malou anketu, která nám přiblíží smysl udržování přírody v čistotě.

Pro příklad uvedu některé otázky, které mohou být dětem položeny:

Víte, komu v přírodě odpadky ubližují?

Víte, jak dlouho se odpadky v přírodě rozkládají?

Jaké škodlivé látky se z odpadků dostávají do prostředí?

Na základě toho, zda děti znají odpovědi je pochválíme, případně dovysvětlíme potřebné. Během celé vycházky děti seznamujeme s významem ochrany přírody. Pokračujeme v naší trase, blížíme se k obci Horní Moštěnice, ve které nasbírané odpadky vyhodíme do tříděného odpadu.

Aktivita č. 2 – Návštěva areálu mlýna Štulbach

Cíl: děti vědí jaká zvířátka žijí v mokřadech a tůních, děti se umí pohybovat na vyznačených chodníčcích

Pomůcky: letáčky s informacemi o mokřadech, informační tabule umístěné v areálu

Popis: Došli jsme do cíle naší cesty, mlýna Štulbach v obci Horní Moštěnice. Nejdříve se občerstvíme, někdo vlastními zásobami, jiní využijí možnosti občerstvení v místní restauraci.

Umožníme dětem, aby si občerstvení v restauraci objednaly samy. Pozorujeme, jak se děti tohoto úkolu zhostí.

Po pauze se vydáme na poznání mezi mokřady. Pročítáme jednotlivé informační tabule, seznamujeme se s obyvateli mokřad a tůní. Na závěr si uděláme malý kvíz, co si děti zapamatovaly. Máme připravené obrázky se zvířátky, děti rozhodují, která zvířátka v mokřadech a tůních žijí.

Vydáme se na zpáteční cestu. Děti předáme rodičům. Se všemi se rozloučíme.

*Časový **harmonogram** Trasy č.3:*

Časy jsou uvedeny orientačně

Tabulka 8: Harmonogram Trasy č.3

Činnost	Časový rozsah
Předání dětí	12:00 - 12:30
Trasa včetně Aktivit č.1	12:30 – 14:30
Trasa včetně Aktivit č.2	14:30 – 17:30
Předání dětí	17:30 - 17:45

Tabulka 8 - harmonogram Trasy č. 3: vlastní zdroj

***Shrnutí** vycházkové Trasy č. 3*

Trasa č. 3 je svým terénem jednou z nejméně náročných. Volba trasy byla vybrána na základě osobních zkušeností tvůrce projektu. Kladem této vycházkové trasy je její rovinný terén kopírující vodní tok říčky Moštěnky. Mimo to, i cíl trasy, kterým je bezesporu příjemná návštěva areálu mlýna Štulbach.

Příloha č. 6 – Obce

Příloha nám popisuje obce i s jejich zajímavostmi, které mají přímý vliv na vycházkové trasy.

Dřevohostice starobylá záhorská obec se rozkládá asi 14 km jihovýchodně od města Přerova. Již od roku 1368 se uvádí jako městečko. Dřevohostice jsou sídlem Ústavu sociální péče pro mládež a dospělé muže a dále Výchovného ústavu pro mládež.

Dřevohostickému náměstí vévodí renesanční radnice z roku 1521. Návštěvníky Dřevohostic upoutá především architektura renesančního čtyřkřídlého zámku ze 16.století. Přírodně zajímavou lokalitou je Dřevohostický les, který je součástí soustavy Natura 2000 a vede jím naučná stezka. Podíváme se na pohřební mohyly z období lidu lužických popelnicových polí, které jsou známe v celé republice. Na polích byl nalezen mohylník i džbán z pozdní doby kamenné, či památky kultur šňůrové keramiky a zvoncových pohárů, vyrobené lovci mamutů.

I činnost různých spolků je v tomto městyse pestrá. Jedná se například o včelaře, taneční skupiny, divadelníky, spolek Kratochvil, který pořádá spoustu zajímavých akcí pro rodiče s dětmi, Kynologický klub a Jezdecký klub Gracie. (www.drevohostice.cz)

Čechy jsou nevelká obec, ležící 8 m od města Přerova. Nejstarší nalezená písemná zmínka o vsi pochází z roku 1358. Najdeme zde zbytky panského dvora na vyvýšenině Mariánov, ve které sídlí dostihová a sportovní stáj. Umístění této stáje mimo vesnici v blízkosti lesů činí z tohoto místa výchozí bod procházek pro okolí. Nejnavštěvovanějším objektem v obci v letních měsících je místní koupaliště a nově vybudované interaktivní hřiště se skateparkem. (www.cechyobec.cz)

Beňov je obcí ležící 9 km od města Přerova. První zmínka pochází z historických pramenů z roku 1318. V roce 1964 se Beňov sloučil s malou obcí Prusy, její historické prameny dosahují až do roku 1178. Společenský život v obci ovlivňují především občané, ale také spolky a organizace, které zde působí. V Beňove fungují dva jezdecké oddíly, jezdecký oddíl Beňov a jezdecký oddíl Haná Prusy. Obec Beňov je vlastníkem dřevěného srubu Kocanda, který bude součástí jedné z aktivit na vycházkové trase. Vesnice má ocenění v rámci soutěže Vesnice roku České republiky v Olomouckém kraji. (www.benov.cz)

Horní Moštěnice se nachází zhruba 5,7 km od města Přerova. Historie obce sahá do roku 1141, kdy obec náležela arcidiakonátu přerovskému. V roce 1511 se obec stala městečkem, v přerovském muzeu je zachována pečeť obce. V obci působí mnoho spolků a klubů, jedna z vycházkových tras bude v duchu ideje spolku Krajnotvor. Hlavním cílem tohoto spolku je zvýšit schopnost krajiny zadržet vodu, ochraňovat půdu a zlepšit její vlastnosti, podporovat biodiverzitu a zvyšovat ekologickou stabilitu krajiny, obnovovat historické cesty a zvyšovat průchodnost krajiny. Mezi úspěšně ukončené a realizované projekty spolku patří například založení extenzivního ovocného sadu v obci Stará Ves. Dalším zrealizovaným projektem je projekt „Společně proti suchu“, ve kterém je podstatou vypracování studií proveditelnosti pro zádrž vody v krajině. A posledním zatím zrealizovaným projektem je vrbová plantáž na Hajšlechu v Horní Moštěnici. Dříve tato plantáž sloužila k pěstování vrbového proutí pro účely košíkářského zpracování. Spolek Krajnotvor přivítá jakoukoliv iniciativu ze strany dobrovolníků. Zapojení dětí do aktivit spojených s péčí o přírodu ve volném čase by mohlo představovat jednu z alternativ využití volného času při aktivitách hlídání dětí v mikroregionu. (www.hornimostenice.cz)